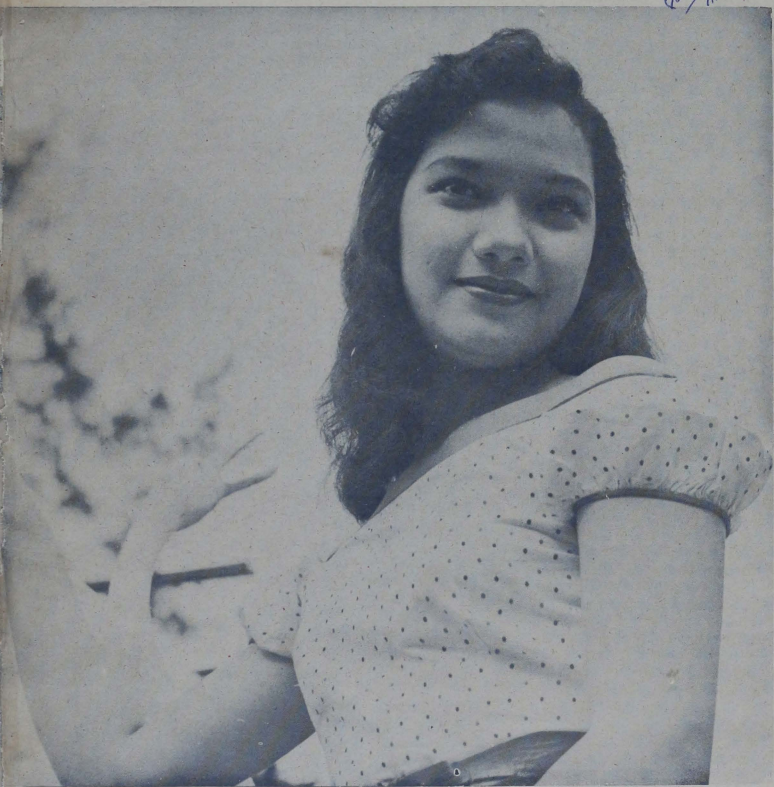

JAN 27 1958

Magasin ng
BAGONG *Rubang*

ENERO 26, 1958

*Redwood
ALD 10-13-72*

Lerawang kaba ni ELPIDIO RUSTIA ng Times

ANG MGA BILAAN

Pahina 2-3-4

ISANG PAGBUBUNYAG...

Pahina 14

Si Buwal Abpet, isa sa mga datu ng tribung Bilaan, habang kumakain. Matatag na pinasisisilbihan siya ng kanyang tatlong asawa.

Sa isang pagdiriwang ng tribu... Ang kanilang mga kasutanan ay nagbabadya ng kanilang pagyakep sa makabagong kabihansnan.

Sa pamamagitan ng isang gurong tega-kabayan, ang kabataan ng tribung ito ay nabibigyan ng bahagyang edukasyon, sapeit upang makilala nila ang labas ng kanilang daligid — ang tulong maunlad na kabayan.

ANG MGA BILAAN ay mga katutuhang bumubuo sa isang tribung malatagpuan sa kagubatan ng Dabaw at Kolabato Sila'y hindi mga mohamedano; at kung itawagin sila'y mga "kapiil" — mga laong walang relihiyon. Ngunit naniniwala sila na may isang lalong makapangyarihang nakapoo sa ibabaw ng mga ulap na siyang kumakatawan sa mga espirito at sa mga sakunang nagaganap sa kanila; na kapag umalis ang espirito sa katawan ng isang tao, ito'y magkakasakit at kung hindi na makabalik iyon ay mamamatay ang may katawan; na may isang tangping pook sa kailaliman na doon ay walang pagbubungkal ng lupa, walang pangangao at walang pagbabaka. Ito ang pininiwalaan nilang siyang kalangitan.

Ang larangan ng pag-ibig sa mga Bilaan ay nagiging mabigat lamang sa kalaalihin pagdating na sa paghiling ng babae ng magiging kapalit ng kanyang kamay. Madali ang pamamaraan nila sa pag-iibigan o pag-iiligawan. Kapag nagkeusto ang isang lalaki sa isang babae, bahagisan niya ito ng tato. Sa sandaling gumanti ang babae, nangangahulugang tinatanggap nilo ang lalaki. Maari ring nakapag-asawa ang isang lalaki ng kabiti ilang bahaging maibigan niya kailanma't may malapalit siya sa kamay ng mga iyon bilang "pautos". At sa isang mag-anakan, ang kauna-unahang asawa ng lalaki ang inakapangyarihan sa mga nahuhuli.

May sinusundot din silang mga batas tungkol sa paglilingitan ng mag-asawa. Ang kataksilan sa pagsasama ng isang pag-asawahan ay kalimitang nilalapatan ng parusang kamatayan.

Nahahati sa tatlong pangkat, ang tribung ito'y nakikilala sa mga katawagang batay sa pook na pinaninirahan nila. Ang mga nananahan sa mga kagubatang kanugnog ng mga kabayanan ay tinatawag na Tagalagad; ang mga nasa gulod na makugon ay tinatawag na mga Tagkogon at Buluanes naman ang mga nasa malapit sa Lawa ng Buluan.

Ang Mga

Nagsisipanirahan Sa
Bilaan Ay May Sariling

Isang lalaking Bilaan, sa piling ng dalawang asawa. Ang kataksilan sa pagsasama ng mga mag-asawa ay malimit magbunga ng parusang kamatayan para sa nagkasala.

MAGASIN NG

BAGONG

Buhay

Lumalabas tuwing Linggo ng umaga ng kalakip ng pahayagang BAGONG BUHAY
Tanggapin: Manila Times Bldg., Florentino Torres,
Sta. Cruz, Maynila
Pansamantalang limbagang: PUP Press, Sampaloc Ave.,
Luzon, Quezon

Namemamagat: EDDIE RAÑOLA

MERCEDES R. MACALALAG

FETE VENEZUELA

Pink-Ponshaman

Sa Sinang

CECROBIC R. FLOREKIO

BEN T. SANTOR

Kagawad

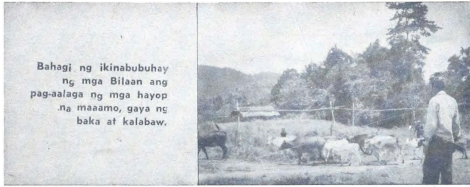
Polygrupo

HALAGA NG SUSKUSIYON (LINGGO LAMANG)

Tatlong buwan... P3.00 Anin na buwan... P6.00

Isang taon... P12.00

Doble ang halaga kung ipeddala sa ibang bansa

Bahagi ng ikinabubuhay ng mga Bilaan ang pag-aalaga ng mga hayop na maamao, gaya ng baka at kalabaw.

Kung ang isang lalaking Bilaan ay maraming gawain, katulong niya ang kanyang asawa. Makikita ang isang pag-asawahang nagbibid ng buho. Ang mga ito'y ipinagbibili nila sa kabayanan.

Ilang lalaking Bilaan... Kapag naghasis sila ng bato sa isang babae, "iniibig kita" ang ibig nilang sabihin.

Tingnan ang kasunod na pahina

Bilaan

Mga Kagabatan, Ang Mga Kaugalian At Paniniwala

LIKAS na mga mandirigma ang mga lalaking Bilaan. Para sa kanila, "katuwaan" lamang ang pagpatay at pagkamatay. Hindi na kailangang gantimpalaan sila ng salapi o ng anumang para makipagpatayan. Hindi malatawaran sa panghubuli ng maliit na mga hayop sa kagabatan, kabayo at gulok ang pinakananis na arin ng isang lalaking Bilaan.

Ang pepili ng mamumuno sa kanila ay kakatwa at nakahihindik. Sa sandaling namamatay ang kanilang pinakapuno, ipansingilin nila ito sa loob ng isang linggo, at pagkatapos ay ilalagay nila ang bangkay sa isang inukang katawan ng kahoy. Ito'y takpan nilang mabuti sa magkabilang dulo. At sa isang hudyat, lahat ng magnanais na pumalit sa yumaong puno ay naglalabalaban upang makuha (ug isa lamang) ang bangkay sa kinalalagyan niyon. Ang makakakuha ng bangkay ay siyang magiging puno. Kinikilala at iginagalang ng tribe ang lalaking marami nong napatay.

Likas na mga mandirigma, kabayo at gulok ang pinakananis na arin ng mga Bilaan.

PINAKAMAHUSAY sa mga LAMBAT

- Mayroon kami ng pinakamakabagong makinarya sa pagyori ng mga lambat
- Para sa mabuting pagtingkod sa mga manginsida at tagapamalacad

GINAGAWA NG

JOSE ROBLES

NET & TWINE & MARINE SUPPLY CO., INC.

GEN. LUNA, MALABON, RIZAL
TEL. 2-16-30

Nagbibili ng yari na ng mga sumusunod: Puket o Saklot, Duyan, Bukatol o Lempot, Bitinan at Pangap, Kited o Pangahang, Pengtoboy, Trawl, at Iba pa.

Sa pagdiriwang ng kanilang tribu, tampak ang kababaihang mahuhusay sumayaw.

Mapapansin ang tatlóng bagay na iki-natatangi ng isang babaing Bilaan — maliitim na ngipin, kuwintas na may kulliling at "bangs" na ayos ng buhok.

BILAAN . . . KARUGTONG

Magaganda Kaysa Kababaihan Ng Ibang Katutubong Tribu Sa Kapuluán, Ang Mga Babaing Bilaan Ay May Bahid Na Ng Makabagong Kabihasan

SA UNANG MALAS, masasabing ang isang babain ng Bilaan ay may higit na kariklan sa lalóng maraming Mora o kababaihan ng ibang katutubong tribu sa Kapuluán. Magaganda at pino ang kanilang kutis. Halos lahat ay gumagamit ng "bangs" sa ayos ng buhok. Ngunit ang isang kapansin-pansin sa kanila ay ang pagpapaitim ng ngipin at pagpipinta ng kuko ng kanilang mga paa't kamay. Nagsusulat din sila ng ng kwintas sa kalimitan ay may kulliling na "nappapahayag ng kanilang pagdating o pagkilos."

May bahid na ng makabagong kabihasan, malaki ang kabihán ng babaing Bilaan ngayon. Marami na sa kanila ang hinihingi ng malaking "pautos" kung ang kamay nila'y hinihingi ng kanilang iniibig. At sa kanilang bihingin ay mahirap mawala ang mga makabagong sangkap sa pagpapaganda sa kasalukuyan na gaya ng mga "cosmetic".

Maaaring sa daralng na mga araw, ang mga babaing Bilaan ay magsipagpapatul na rin ng buhok at magsipagsuot ng mga damit na beckett, terero, at jeans.

Kapas sa isang bahay ay may tatlóng maybahay, ang unang asawa ng lalaki ang makapangyarihan sa dalawang huli. Siya ang nangangasiwa sa pananamit, sa gawain at pagkain ng mga iyon.

Ang makabagong kabihasan ay nakaaklit na sa mga babaing Bilaan. Ngayon, sa paghingi nila ng "pautos" sa kanilang magiging mga kabiyak ay mahirap mawala ang "lipstick", pabango at pangkalyang ng kuko.

Mga Sulat sa Editor

Kalakip po ng liham kong ito ang dalawang maikling kuwento: "Sa Pamumukadkad ng Isang Buko" at "Si Ado, Si Tata Beryo At Ang Kanyang Balulang". (Napakahaba ba ng pamagat, ano po?)

Ito po ay ikatayang pagpapadala ko ng kuwento sa inyong pasulatan. Ngunit ito po ang ipinag-aalaala ko: nanggagap po ba ninyo ang nanguanang "Hagupit ng Dilim" (kuwento) at ang dalawang tulang kalakip ng kuwentong iyon na may mga pamagat na "Bantayog sa Alapaap" at "Ang Ubay ng Pelay"?

Hindi po ako tumatanggap ng ano mang kasagutan o balita sa tatlong huling ipinadala ko sa inyo, kaya nag-aalaala akong baka nakaligtaan. "nali-gaw" kaya o kung ano na ang nangyari. —Francisco G. Sigua, General de Jesus Academy, San Isidro, Nu-veba Esita.

Ang kuwento at dalawang tula na nanung ipinadala ninyo ay hindi ho namin tinatangap. Baka nga ho "nali-gaw" at hindi nakarating dito sa aming uplana. Tungkol sa dalawang huli, maari ninyong ibangon dito sa Mesasin ng BB. Malatala ho nga ita ang "Sa pamumukadkad..." —ED

—oOo—

May sinusulat ho akong kuwento para sa inyong pitak ng "Ito ang Aking Akda." Ngunit hindi ho yata matatapos sa isa't kalahating papel-makinilya kundt mahigit nang kaun-ti. Hindi po ba maaring lumagpas sa isang pahina't kalahati, gaya ng nasa in-yong patalastas? Ito po naman ay sulat-kamay at kung maisasalin sa sulat-makinilya ay iikli pa ma-rahil. Nais ko po lamang malaman ang inyong kasa-gutan tungkol dito upang hindi naman masayang ang aking pagod. —Deme-trio Biguan, Bangkusay, Tundo, Maynila.

Maari na rin ho. Ipadala ninyo sa amin. —ED

—oOo—

Sino po ba ang Teodoro C. Santos na kasamang autor ng bagong nin-yong nobelang "Nagbalik na Pagsamahal"? Siya rin po ba ang Teodorico C. Santos na naging Patnugot ng Taliba noong bago nag-kadigma at ngayoy direktor sa pelikula, o isang na-kapangalan lamang? —Meliton Sanchez, Lipa, Sampalok, Maynila.

ENERO 26, 1958

Siya nga ho ang TCS na di-riktor... —ED

—oOo—
Ang "Guhitang Tungkod" na nabasa ko sa in-yong magasin noong isang linggo ay labis namang kinagiliwan. Kaiba sa mga nabasa na namang kuwentong ang wika nga'y pang-masa, may kabaguhan ang pagkasulat niyon at may

tatak ng makabagong pa-tinat.

Bagama't humigit-kulang ay naunawaan ko ang lilarawan ng kuwentong iyon, ibig ko rin pong ma-iyak. Kung akoy hindi nagkakamali. Kapuwa po ba bi'lag ang mag-inang pangunang tauhan ng kagsaysayan? Tago ang pag-lalarawan ng kumatha sa

tunay na kalagayan ng ma-gina, bagama't may mga pahiwatig na "walang liaw" ang mga pangin. Ibig ko lamang pong ma-iyak ang bagay na iyan, kungdi magiging isang ka-balaban para , sa inyo. —Rufina Estrella, San Pab-lo, Laguna.

Hindi kayo nagkakamali. Kapuwa ho "walang liaw" ang mga mata. —ED

—oOo—

Tila nagkamali ho ang pangalan ng isang artis-tang na ginawa ninyong

panglikod na pabalat noong isang linggo. Ang pangalan ng artistang iyon ng Sampaguita ay Nori Dalisay at hindi Nora Dy. Kung maari'y gumawa kayo ng isang pagtutuwid ukol doon upang hindi naman magkamali ng pagka-kilala sa kanila ang mga nambabasa. —Fe del Ro-sario, Sande, Tundo, May-nila.

Isa nga hong pagkakamali, ng kilinging namin ng pau-manhin sa kineoukulan. Ang sulat ninyoy isa nang pag-tutuwid ukol doon. —ED

Humiling ng kasiya-siyang pampalamig— nagpapasiglang Coca-Cola

Upang masiyahan sa paglalakbay—Kahit sa an kayo magtungo—sa buong daigdig o sa taluktok nito—bayaan ang dalisay at masarap na Coca-Cola ang magdulot sa inyo ng lubos na kasiyahan! Matatagpuan ninyo sa mahigit na 100 bansa ang nagpapasiglang lasa nito—nagdudulot ng kalugud-lugod na pampalamig. Sa lahat ng dako—humiling ng Coca-Cola!

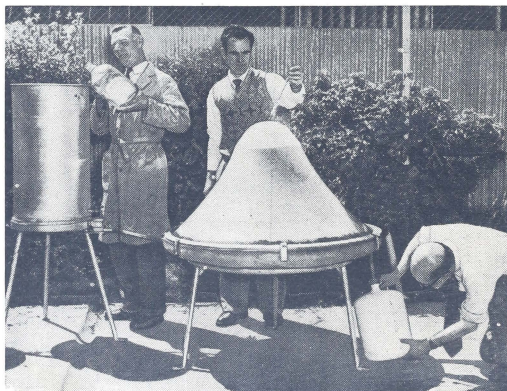
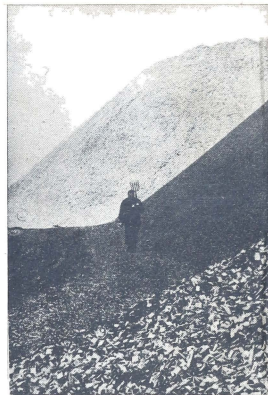

SIGN OF GOOD TASTE

MAY PAHINTULOT MAGSABOTELYA SAN MIGUEL BREWERY

PANGUNAHING NARS — Si Ten. Koronel Ruby G. Bradley, pangunahing nars ng Hukbong Amerikano na baging bilango ng mga Hapon sa loob ng 37 taon, ay napiling "Babae ng Taon ng Amerika." Iniaabot ni Heneral Carlos P. Romulo, Pilipinong Embahador sa Amerika, ang kanyang gantimpala. Siya'y nagwagi sa pandaigdig na timpalak na nilahukan ng lahat ng babasing naghilingkod sa hukbo.

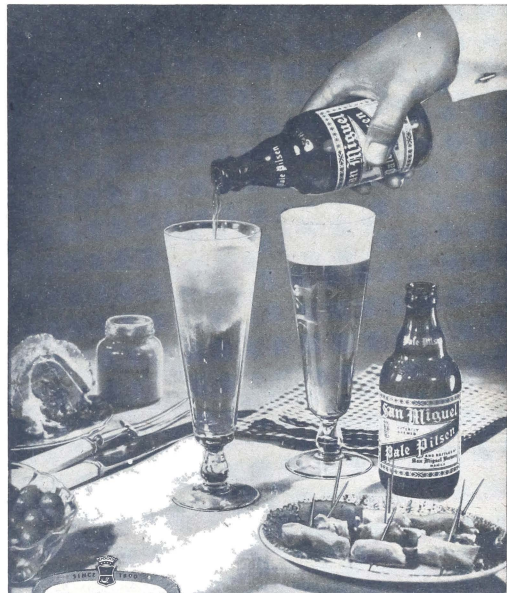
INUMING TUBIG-ALAT — Sinusubok sa Melbourne, Australya, ang makinang magpapatabang sa tubig-alat upang ito'y mainom, sa tulong ng sikat ng araw at ng sarisaring pamamaraan. Kapag nagkaroon ng makinang ito sa Pilipinas, hindi lamang gripo ang maaring pagkunan ng inumin; mga dagat man ay pakikinabangan din.

KAHOY NA BUNDOK — Nakikipagpataasan sa bundok ang talaksan ng mga pirasong kahoy sa isang tablerya sa Port Townsend, Washington. Ang mga kahoy, na pinaglathasan ng plywood, ay humuhubo ng 40 periyento ng materyales sa industriya ng papel.

"AUSTERITY" ng ASO — Nakaunawa sa kahalagahan ng pagtitipid, si Trigger, asong arni ni Gng. Klorice K. Davis, ay may tske ng naidepositong pera sa isang banko sa San Francisco. Nakaipon siya ng pera sa pamamagitan ng pag-awit sa tindahan ng mga laruan ni Gng. Davis. Hinahagisan siya ng kanya ng mga betang nakatirang sa kanya.

TUMBANDO CARA — Mabibigo ang lahat ng magtatangkang humanon ng inuman kay Giovanni Brunetti, pinakamalakas uminom ng alak sa Frascati, Italya. Upang ipaglanggul ang kanyang korona, ininom ni Brunetti ang 50 malalaking baso ng alak sa loob lamang ng 30 minuto... at siya'y labis na nasiyahan.

SERBESA Ang Idulot Sa Mga Panauhin

Muag kaligtang magdulot ng pinakamg na mga balatke ng Serbesang San Miguel sa mga demeritong ng panauhin. Hing magpapalilita ng Serbesang Igangbangkalat sa pinhang panauhin... at siya'y lagay siyangmag nang buong kiterahan.

GAWA AT ISINAGSIBELTA NG **San Miguel Brewery**

Mga Payong PANTAHANAN

- Ang nangingitim na tanso ay madaling mapakinang sa pamamagitan ng pagkuskos dito ng asin at suka, pagkatapos ay hugasan naman ng tubig at sabon at kung tuyo na ay saka pahiran ng pampakinang na silver polish.
- Upang mapanatiling mainit nang matagal ang gulay ay gamito ang gawin: ilaga saka patuluin at ibatol na mabuti sa papel saka itago sa pugon.
- Pinong abo ang ipanlinis sa mantsa o kalawang sa puting labaho upang manumbalik ang dating puti niyon.
- Alkohol ang ipapunas sa teklado ng plyano upang maiwasan ang paninlaw niyon. Pagkakatapos ng alkohol, malinis at malambot na bahasan naman ang ipantuyo.
- Sa pagkadikit ng semento sa nabasag na baso o pinggan, balutin naman ng plaster ang paligid ng dumikit na mabuti ang semento, kung tuyo na ay saka alisin.
- Kuskusin muna ng hasahang basa ang benzine ang kuweyo ng amerikana bago kuskusin ng sabon upang mapaputing mabuti.
- Balutin muna ng tuwalang inilubog sa mainit na tubig ang paligid ng leeg ng bote tung ang tapon ay yari sa salamin upang maiwasan ang pagkabasag niyon sa pagbubukas.
- Upang maging pare-pareho ang pagkakatagmit ng mga kasangkapan, ugaliin ang pag-aayos ng mga silya minsan sa isang buwan.
- Hinatag puti ng ilog ang ipamahid sa pilay upang mabawas-basawan ang saktit.
- Upang maging mabuti ang paglalagay ng tinta sa "fountain pen" na may bagong pen point, idarang muna sa pingas ng kandila o palito ng posporo ang point.
- Upang manatiling sarwa ang persi habang hinihiwa, budburan ng asin.

Sariling Karu-karu

ni P. S. Aspillera

ANG MGA LOLA AY KAILANGAN

Isa sa mga pagbabagong nangyayari sa ating mga tahanan, likha mandin ng kabihanan at ng maka-amerikanong pamumuhay natin, ay ang pagpapawalang-halaga sa mga matatanda.

Noong raw, ang mga lolo at lola ay may mga sariling kapangyarihan at pananagutan sa buhay ng isang mag-anak. Ang kanilang mga payo, bunga ng pu-pung taong karanasan, ay hinihingi at pinahalagahan; ang kanilang mga pag-aandukha sa mga anak at apo ay kinikilala at pinasa-saamatan; ang kanilang mga panulnas sa saktit at kasayan ay sinusunod nang maayos pasubali. Sila ang pinagkatiwalaan sa paghuhubog ng mabuting kaugalian sa mga kabataan. Anupa't ang mga matatanda noong una ay matitibay na haligi ng isang tahanan.

Nguni't ngayon, pawala na ang kapangyarihan at pananagutan ng lolo at lola. Unti-unti nang natatanggal ang kanilang kapiti sa tinatawag na mag-anak. Ang mga payo nila ay ipinalalagay nang makaluma at taliwas; ang kanilang pag-aaruga sa mga anak at apo ay inaarang kalabisan at nakasasama pa sa mga bata; ang kanilang mga panulnas sa mga saktit at dagok ng buhay ay wala nang bisa. Pinalalaki raw nila sa kalayaan ang mga bata at mahigti na kasamaan ang naituturo nito kay sa kabutihan. Anupa't ang matatanda sa ngayon ay nakabibigat at wala nang pakinabang.

Totoo kaya ito?

Noong unang panahon, natutulog ang mga apo sa kandingan ng lola sa pakikipag-ugnayan ng kanilang mga kuwento tungkol sa masasamang batang kinukuha ng mga duwende at asawang. Naririnig din nila ang mabuting ganti sa kabaitan ng bunsong prinsesa na tinulungan ng isang matanda upang makuha ang hinahanap na kapalaran. Ipinaghehele sila, inaawitan sila, pinangangaralan sila ng mga nauukol sa kagandang-asal at pagkita at pagkakatok sa Diyos.

Kaya't ang itinanim na binhi ng kuwento ng lola ay nagbunga ng malaking pagkakatok sa mga gawang masama; ng pagpapahalaga sa kabutihang-ugali at pakikipagkapuwa; at higit sa lahat, ng paggalang sa mga magulang.

Ngayon, ang mga kuwento ng lola ay pinagtalawan na at hindi na sukai panawalan at ang mga bata ay wala na ring panahong makipag-pa at kumadong sa kauligan mga ninuno sapagka't nariryan ang mga radyo, sine at TV na pawalang mahigti na kalibang-libang kay sa mga kuwento ng duwende at tikbalang.

Kaya't di katatanda kung bakit ang mga kabataan ngayon ay wala nang kinatakuhan; di katakataka kung bakit marami sa kanila ang hindi natatakok sa Diyos at sa mga gawang masama; at di rin katakataka kung bakit bihira na ang marunong magbigay galang sa mga magulang.

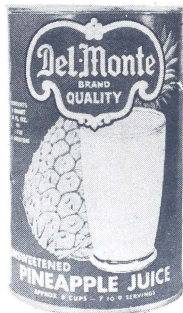
Ang lahat nang ito ay gawa ng kabihanan at ng pagbabala ng ating pagpapahalaga sa kahalagahan ng mga lolo at lola.

MINSAN SA BUHAY...

Isa sa mga minsan sa buhay na pagkagilalas ang unang pagkamala't sa kaaki-akit na talon ng Maria Cristina. Ang talong ito'y matatagpuan sa Mindanaw, malapit sa lunsod ng Iligan.

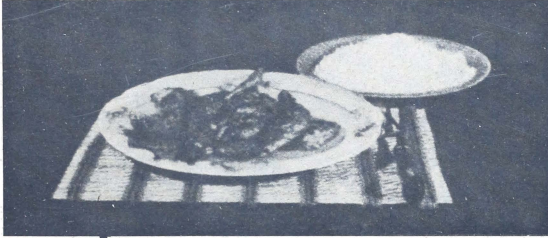
SA ORAS-ORAS

Para sa araw na pagkagilalas, uminom ng Del Monte Pineapple Juice. Ang kasiy-siyang malagintong katangian nito ay hindi kailanman nawawala at di nagkukulang sa pagbibigay-kasiyahan.

Del Monte
BRAND
PINEAPPLE JUICE

mga pagkain natin

Suwam na Sugpo

Buhat sa STAR RECIPES ng CALTEX (PHIL.) INC.

Mga sangkap:

2 kutsarang mantika	tol nang pahaba at maninipis)
½ sibuyas	4 na tasang hugas-bigas
1 tasang sariwang sugpo	1 tasang dahong ma-
2 kutsarang patis	lunggay
3 butil na bawang	
1 kutsarang luya (pinu-	

Paraan ng pagluluto:

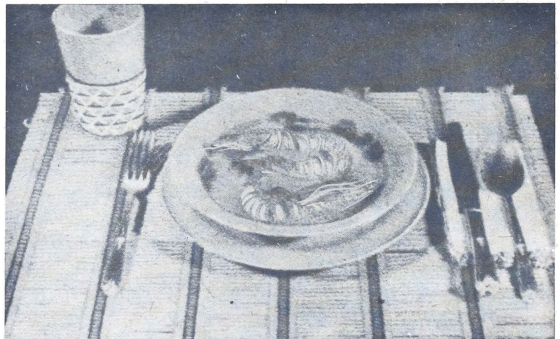
Igisa sa mantika ang bawang, hiniwang sibuyas at luya. Idagdag ang patis at isunod ang hugas-bigas. Pakulin saka isama ang hipon at dahong malunggay. Takpan at pakulin pa ng limang minuto. Ihain habang mainit. Para sa tatlóng katao.

Bokilyos

ni Glo Morales

Mga sangkap:

¼ kilong giniling na baboy	½ kahong पास
2 patatas	1½ kutsarang binayong mani
1½ kutsarang toyo	2 kamatis (mallilit)
6 na butil na bawang	12 balat ng lumpiya

Paraan ng paghahanda:

Ipirito sa mantika ang patatas (maninipis ang hiwa). Igisa ang bawang sa kaunting mantika, isunod ang karne, idagdag ang पास, ang patatas at ang mani. Palamigin. Ibalot ang dalawang kutsarang iginising baboy sa balat ng lumpiya.

Kapag tapos na ang pagbabalot ng lahot, ipirito sa mainit na mainit na mantika. Madali lamang ang pagpipirito nang buwag masunog.

Salsa:

Pagsama-samahin ang katamtamang dami ng suka, toyo at ilang pinipit na bawang.

Adobong Manok

Buhat sa STAR RECIPES ng CALTEX (PHIL.) INC.

Mga sangkap:

1 manok (tilarin)	1 tasang suka
4 butil na bawang	2 kutsarang asin
2 kutsarang toyo	10 butil na buong paminta
1 dahong laurel	5 kutsarang mantika

Paraan ng paghahanda:

Pakulan ang tinilad na manok sa pinaghalu-halong suka, bawang, asin, paminta at dahong laurel. Kapag malambot na ang manok, alisin ang sabaw at papulihin sa mantika.

Isamang muli ang inalis na sabaw sa piniritong manok at ipagpatuloy ang pagpapakulo hanggang sa lumapot nang bahagya ang salsa. Para sa apat na katao.

Vinagreta ni Glo Morales

Mga sangkap:

2 opahap (katamtamang laki)	8-12 nilagang itlog
10 kamatis	2 sibuyas
8 kutsarang suka	4 na kutsarang asukal "sweet pickle"
8 kutsarang salad oil	(ilang piraso)
sibuyas na mura	asin at paminta

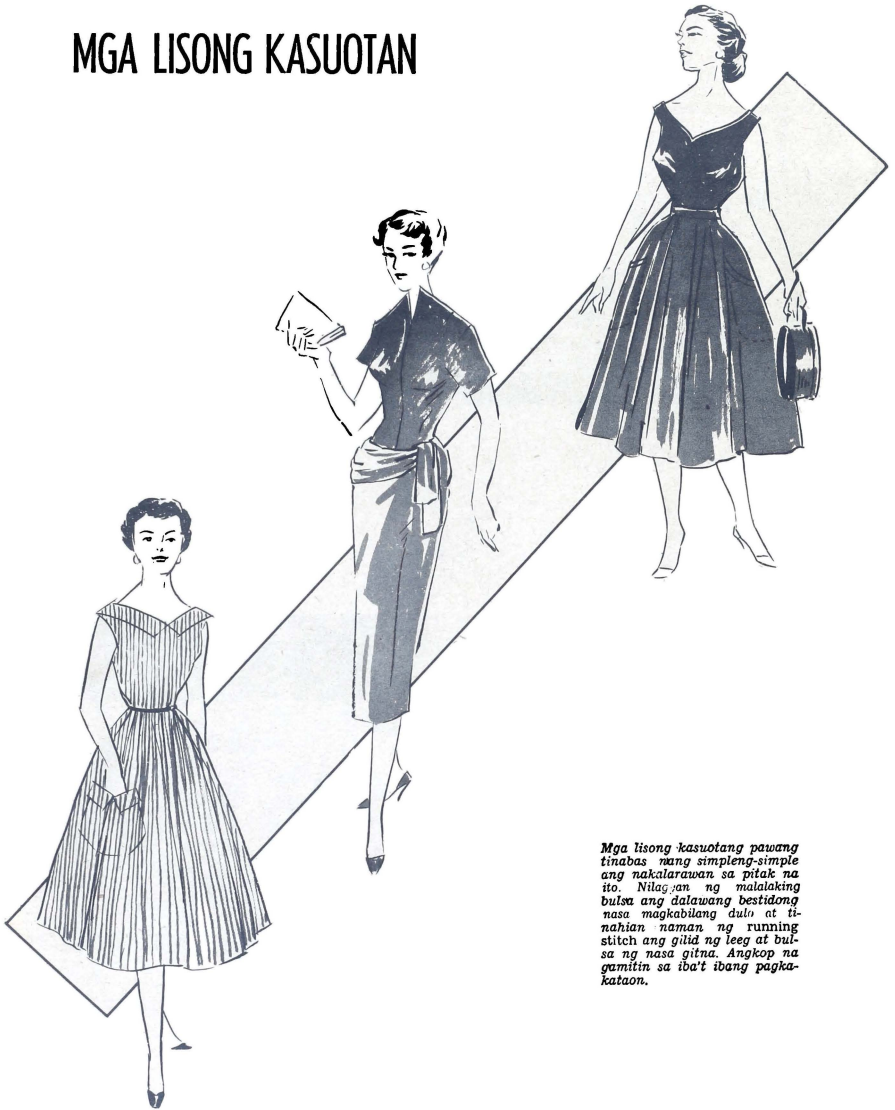
Paraan ng pagluluto:

Ipirito ang apahap. Itabi sandali.

Paghalu-halung mabuti ang suka, asin, paminta at ang asukal.

Ilagay sa isang pinggang malapad ang piniritong isda saka iayos sa paligid ang pinag-apat na kamatis, ang hiniwa nang pabilot na sibuyas, ang hiniwahi-wang pikels, ang tinatad na puti ng itlog at ang dinurog na pula ng itlog. Isalin ang salsa saka ihain.

MGA LISONG KASUOTAN

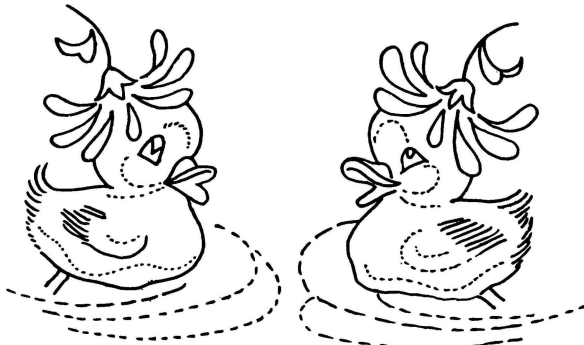
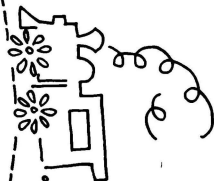
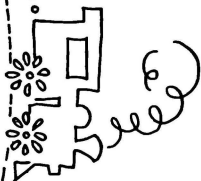
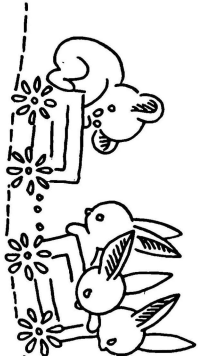

Mga lisong kasuotang pawang tinabas nang simpleng-simple ang nakalarawan sa pitak na ito. Nilagan ng malalaking bulsa ang dalawang bestidong nasa magkabilang dulo at tinahiran naman ng running slitch ang gilid ng leeg at bulsa ng nasa gitna. Angkop na gamitin sa iba't ibang pagkakataon.

Mga Bestidong Panlakad

Makikita naman sa kaliwa at ibaba ang tatlong bestidong panlakad na magandang gamitin laluna ng may kaakit-akit na hubog ng katawan. Maaari ring gamiting pamasok sa upisina, pamasyal o pangsimba ayon sa nais ng magsusuot.

Mga Disenyong Pamburda

HINDI ninyo dapat ikalungkot ang di pagkakaroon ng kakayahang bumili ng mga nakikitang burdadong kagamitang pambata sapagka't kayo man ay maaring mag-angkin ninyon sa pamamagitan ng sariling pagsisikap.

Magagawa ninyo ang mga iyon sa pamamagitan ng pagsunod sa mga huwaring nakalarawan sa pitak na ito.

Nakaguhit ang limang uri ng dibuhong pawang magaganda at napakadadaling gawin. Ang mga ito'y pawang pangagamitang pambata.

“ITO ANG AKING AKDA”

HATINGGABI NA. Tahi-
mik na sa buong pali-
sid ng Nayong Maduhat. Su-
bali't si Mario ay patuloy sa
kanyang pagsusulat. Nilala-
nyang na sa katatimhan ng
zabi ang isang kuwentong

Nguni't pagkatapos ng ilang
araw ay nagsilabik ang mga
tiron.
Gayunma'y hindi nawalan
ng pag-asa si Mario. Lalo si-
yang nasikap. Higit niyang
pinagbuti ang pagsulat. Nai-

bis na pagpupuyat. Nanghin-
a siya at nangayayit. Sa kabila
ng lahat ay patuloy na rin si
Mario sa pagsulat ng kuwento.
Gaya ng dati, isang gabi ay
abalang-abala na niman si Ma-
rio sa pagsusulat.

Malungkot Na Tagumpay

**Gaya Ng Ibang Nilalang Ay Nagkaroon Siya Ng Pangarap;
Nguni't Ang Kanya'y Natupad Sa Kanyang Kamatayan**

matagal na niyang hinabi sa
kanyang isip. Hindi na niya aluma-
na ang lamig ng gabi —
ang taglay na karամanda —
at ang pasalala ng mahal ni-
yang ina. Ang tanging hangad
ni Mario ay mayari agad ang
sinusulat na kuwento.
Matagal nang pangarap ni
Mario ang maging isang ma-
nunulat. Marami na siyang
nayarang kuwento na naipada-
la sa mga kilalang lingguhan
sa Maynila.

lamay siya gabi-gabi. Nalima
tira na niya halos ang kumaha.
Habog na habag kay Mario
ang kanyang ina, subali't walang
magawa ang matandang
babae. Ayaw siyang pakin-
gan ng anak. Ang kanyang
mga posisya ay hindi pansin.
Matalaga lamang kay Mario
ang kutaparan ng pangarap,
maging katumbas man ng ka-
panganyayaan ng katawan.
At hindi nagtagal, si Mario
ay neckasakit dahil sa mala-

—Apok, inumin mo muna
ilang gamot mo! —ang pukaw
ng dimapakalling si Aling
Esang sa anak na buhos na
buhos ang loob sa ginawaga.
—Inay, malapit nang ma-
yari ang kuwento ko. Ito na
seguro ang kahuli-buhang
maausulot ko. —malungkot
at parang hibang na sabi ni
Mario sa ina. —At marahil
naman ay maibigan na nila
ito. Hindi na nila ako bibi-
guin.

Natapos ni Mario ang ku-
wento bagama't lalong lumuh-
a ang taglay na karanda-
man. At sa tulong ng Aling
Esang ay ipinadala iyon ni
Mario sa isang kilalang ling-
guhan sa siyudad.
Makaran ang isang buwan
ay nalathala ang kuwento ni
Mario. Maraming nagpuri sa
kanyang akda. Balansa'y na-
sabiing napagkandam, at isang
tinay na oba-maestra. Sa pa-
mamagitan ng kuwentong lioy
ay sumilang ang isang bagong
manunulat, ang pahayag na
ng patnugot ng kinalathalang
babasahin.

Datapuwa't si Mario ay wa-
li na upang itanggapin ang
buong kagatahan ang mga pa-
puring lioy. Wala na siya
upang saksihan ang kanyang
tagumpay, ang katibayan ng
kutuparan ng kanyang pangarap
— sapagka't si Mario ay
tahi-mik nang namamaya sa
sinapupunan ni Bathala, na
taglay sa puso ang hinaanakit
at pagdararamdaman sa mga tina-
mong kabiguan. Namatay si-
yang ni hindi nalaman na lu-
mabas ang kanyang kuwento.
—Benjamin B. Domingo
Gulod, Novaleses
Lunsod ng Quezon

NAKALINGGANG PAGKAKAMALI

NANG gabing iyon, hindi
makatulog si Julio. Pa-
rang sinusumbatan siya ng
kanyang sariling budhi. Bakit
mo ginawa iyon? Hindi mo ba
alam na para kang nagkaw
sa sinawa mong iyon?
May ginawa ang pagkaka-
mali nang hapon yaon si
Julio. Kinuha niya ang "re-
cord notebook" ng kanyang
guro si Bh. Montesa na wa-
lang nakakita sa kanya. Pina-
maritan niya ang kanyang
marka room at ginawang pinaka-
matatas.
Sa katagalan ng kanyang
paggumuni-muni, nakatulog
din siya.
Kinabukasan maaga si-
yang nagising. Pagkatapos ni-
yang makapag-almusal, dali-
dali siyang naglibis at tuluy-
tuluy siya sa paaralan. Masa-
ya siya sa araw na iyon sapag-
ka't noon niya malalaman kung
sino ang nangunguna sa kani-

**Natatak Siyang Hindi Niya Makuha
Ang Karangalang Pinagsikapan Niyang
Makamit; At Gumawa Siya Ng Kamalan**

lang klase. Subali't ang kan-
yang kasiglahan ay napapawi
sa tuwing magugunita ang gin-
nawa niya nang sinunod ang
araw.
Sa loob ng kanilang silid-
aralan, sinisimulan na ni Bh.
Montesa ang pagbasa sa na-
nangunguna sa klase.
"Sa araw na ito, babasahin
ko sa inyong nangunguna sa
klase upang masabitan ng me-
dal sa araw ng inyong pag-
tatapos," ang gimula ng guro.
"Halos hindi ako nakatulog
kagabi sa pag-aaral kung sino

ang pipiliin kong pinakama-
tatalino. Sa bandang bull, na-
pagpasiyahan ko rin ang tung-
kol sa bagay na ito. Si Julio
Barredo ang napili kong pina-
kamatalino sa inyong lahat."
Subali't namangha ang lahat
nang hindi man lamang
tuming sa kanyang kinauu-
puan si Julio.
"Bakit hindi ka magsaya sa
tinamo mong kapalaran, Ju-
lio, ang tanong ng isang ka-
mag-aral.
—Siya nga, Julio, magsaya
ko manan," ang dugtong ng

isa.
Dahil sa hindi maingat ng
kalooban ni Julio ang kan-
yang ginawa, nagsadya siya sa
kanyang guro pagkatapos ng
kanilang klase.
"Hindalungkot ko pong sa-
bihin sa inyo ito," ang pasimu-
la ni Julio.
"Huwag mo nang ituloy ang
sasabihin mo, Julio. Alam ko
na ang nangyari kahapon,"
ang sabi ng guro. "Lubos ko
pa nang ikinagagalak ang
inyong ginawa. Nakabuti iyon
sa pagpili ko kung sino ang
pinakamatatalino sa inyong lahat"
ang dugtong niya.
"Bakit po?" ang buong pag-
kamanghang naitanong ni Ju-
lio.
"Sapagka't napatunayan ko
kagabi na ikaw nga ang pina-

kamatalino sa klase," ang sa-
got ni Bh. Montesa. "Hindi
mo man ginawa ang gayon ay
ikaw rin ang tatanggap ng ka-
rangalang ipinagkalob ko sa
iyong ngayon."
Tinigilang ng guro si Julio.
"Nguni't huwag mo na sa-
nang gagawin pa ang tulad ng
ginawa mo kahapon. Ang ma-
samang gawa na may kulay
ng panlilingang at pagdaraya,
kadalas'y naghubanga ng ka-
pahamakan."
Napatungon na lamang si Ju-
lio. Ang tinirang ng kanilang
guro ay tumitih sa kanyang
puso.

—ARTHUR V. LUGUE
14 na taong gulang
Pampang High School
San Fernando, Pamp.

Pitak ng "Ito Ang Akina Akda"
Maarasin ng: Bagong Buhay
Cassiling Times-Florentino Torres, Maynila

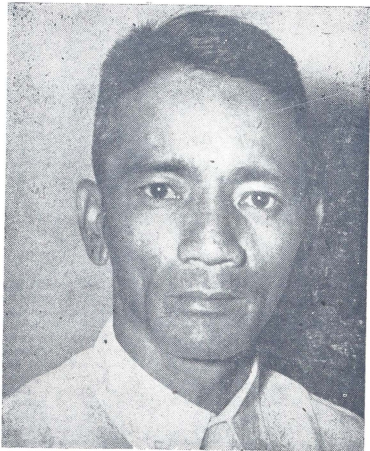
1. Pamagat
Kulatip ng ito ay isa kung akda na may pam-
gat na

Pangalan

Tirahan o paaralan:

Paad:

—ARTHUR V. LUGUE

Si Juan Sordan At Ang Laro

Sinulat ni Jesus S. Esguerra, Naging Patnugot sa

TAONG 1920 nang makilala ko si Juan T. Sordan (a.l.n.), lalong kilala sa tawag na Juanito sa pulutong ng kanyang mga lalong malapat na kamag-anak at kakilala.

Binata pa noon si Juan T. Sordan sa isang umpukan ng mga lilew na sportsman sa tanyag na La Campana sa pag-aari ng nasirang Don Alejandro Roces, Sr. sa daang Avenida Rizal kami unang nagkakilala. Hindi ko pa rin naililitmo na si Manuel (Maneng) Florianga, ang lalaking lalong kilala naman sa tawag na "Maong-Bakal", ang siyang naging dahilan ng unang pagkilat naming iyon. Naipagtapat sa akin ng kaibigang Maneng na si Juanito ay isang estudyante sa Ateneo de Manila at ibang laro, tulad ng baseball, indoor-baseball, bowling at iba pa, lalo na ng larong kung tawagin ng mga lilew na isang LARONG MGA HARI, ang larong lalong kilala ngayon sa tawag na KARERA ng mga kabayo, na nang mga panahon ng iyon ay pinagbaharian ng mga lilew na hinatung tulad sina Garcia, Aristo, Alejandra, Alba, Ordiales, Rufino, Momoy, Florentino at iba pa.

Lalong nagsalapat kami ni Juan T. Sordan, nang siya ang mapili kong madag "trinong" ng una naging anak ng aking maybahay. Galing kami noon sa isang pista-bayan sa Imus, Kabite na pang-

putungan kami ng korona sa dalawang dilag na naging niyaga sa pagdiriwang sa Araw ni Dr. Jose Rizal, nang banggitin ko sa kanya na siya ang hawak sa aking pagpangyan. Hindi siya tumanggi at ang sabi pa'y manalo sana siya sa kanyang mga pagsakay sa darating na karera upang dumingal ang gagawin naming binyagan.

Kinasinan naman siya ng magandang kapalaran, sapagka't nang muli kaming magkita ay saibalitla niya sa akin na magpanalo siya sa natapos na karera sa ipodomro ng San Lazaro. Noon ko "Maong-Bakal", ang siyang unang kukumparihin ko pala ay isa ring tanyag na hinete na kilala ng lahat sa pangalang SORDAN.

Dalawang taon pa ang nagdaan buhat noon, nang mampumungang kong ako pala ay dumog na dumog na sa pagpunta-punta sa karera, na nang mga araw na loy'y bihi-bihira lamang kung magdaos ng mga labanan sa San Lazaro.

"Nagap-usapan namin, isang araw, na kami'y magtatatag ng isang koponan sa larong bowling, at hindi nga nagtagal ay nabuhay kami ng isang kopongang nakilala sa tawag "All Jockey". Ang nagsibuhos sa koponan naming ito ay siya, ang magkapatid na Plonon ng Momoy Mora, si Carlos Peñafiel, na hindi naman hinete, si "Kikoy" Protomartir, hindi rin hinete ngunit' ngayo'y tagsapalega ng maraming mabubuting

labayo, at saka ako. Marami lamang nakalabang ibang koponan, kabilang ang bantog na koponan ng Club Filipino, Phil. Columbian Club at ang pinakamalaking na koponan ng Bureau of Customs na pinamamahalehan ni G. Salustiano Reyes.

Ang aming koponan ay napatanyag sa lahat halos ng deko, kaya kung saansang-bayan kami natinayuhan upang maglaro. Naging namin ang Bilyang, Sta. Rosa at Kanlubons, Laguna. Inabot din namin ang Kalamba, Rizal at saka ang Lucena, Quezon.

Isang gabí, samantalang kami ng aking kumpadre ay nagpapalipag ng masyasang sandali sa La Loma, sa pling ng ilang magaganda at mababangong dakilalang mananayaw, ay isang libang ng nabanggit niya sa akin. Sinabi niya na unti-unti na siyang nagkakaron ng mga lilew na kasabay o kaalit sa larangan ng karera. Sinabi rin niyang darating ang araw na ang larong Ito, na kung tawagi'y LARONG MGA HARI ay pamamayamihan ng mga taong siyang "anang" na siisira sa magandang pangalan ng larong ito.

Nabanggit niya iyon nang ipanalo niya ang kabayong GUARISANGKAR sa isang katering ginanap sa San Lazaro. Ang kabayong

ng usatrang Pangulo ang pagka-karoon ng tiwala nito sa lahat halos ng mga hineteng noon ay nabubuhay nang marangal. Naipagtapat naman ng aking kumpadre sa Pangulong Quezon na labang siya ang pangulo ng samahan ng mga hinete ay makapagtitiwala sa kenila ang lahat, lalo na ang mga mamamayang nangangarera, na hindi magkakaroon ng mga kombinsiyon sa mga araw ng tabukhan.

Bago sumakabang-buhay ang aking kumpadre ay nagkasama pa muna kami sa isang night club. Noo'y hindi na siya masyakay sapagka't ginugit na siya Ito, bagama't nalilimang niyang hindi dapat ipagkatiwala sa iba ang pagpagsakay sa ilang kabayong nasa ilalim ng kanyang pag-aalaga. Sinabi niya sa aking nalalapat na sa kanyang isang gugit ng palatid at siya inialaw ko. Sinabi kong kahit hindi na siya masyakay ay maari pa rin niyang pangalagan ang kalinasin ng karera. Naipagtapat niya sa akin na kaya inuwisan na siya ang pagsakay ay dela sa na tunogang niyang naganaganib ang kanyang buhay kung siya ay nasa ibabaw ng kabayo, sapagka't maraming may-ari ng kabayo ang gawaga ng lahat ng habang upang siya ay maalis lamang sa kanilang

iyon ay dahedo kaya nagbigay ng malaki-laking dibidendo. Sinabi niya sa akin na ilang kaibigan niyang hinete at may-ari ng mga kabayong pangarera ang lumapat at nakilusap sa kanya upang samuin siya sa binabalak na gagawing kombinsiyon sa ilang katering gagawin sa San Lazaro. Matagal siyang pinakiusapang ng mga iyon, ngunit' hindi siya pumayag, kaya nang tumuklo ang kabayong GUARISANGKAR ay sinakyan niya Ito nang wala siyang kamalay-malay na ang karera palang iyon ay isa sa mga katering gagawing kombinsiyon. Pina-usapan ng ilang hinete na siya ay barangin o kulungto sa oras ng tabukhan nang ang kanyang kabayo ay buwang manalo sa katering iyon. Ngunit' pagkatapos ng tabukhan, ang kabayo rin nya ang nanalo.

Buhat noon ay unti-unti nang nagsimula ang paglipag nang malalim ng aking kumpadre, hanggang sa malipan niyang magtagal ng kapisanan ng mga hinete upang mampangalagan nila ang kalinasin ng pagdaros ng mga karera sa San Lazaro at malakihan naman nila ang hangarin ng ilang may-ari ng kabayo na noon pa'y unti-unti nang bigi iposok sa larong Ito ang kombinsiyon.

Dahil ilang, si Juan T. Sordan ay napatapat sa Pangulong Manuel L. Quezon (a.l.n.) kaya siya ay madalas ipatwag sa palayog ng Malakuyang. Naipagtapat sa kanya

lanas. —Kumpadre, —wika pa niya sa akin bago kami naghiwalay nang lalong iyon, —nais kong pag-ukulan mo ako ng isang tula mo bago ihatid ang aking bangkay sa hulling hartungan.

Napanulnat ako sa sinabi niya. Aksa ko'y naghihirlo lamang siya, ngunit' siya'y napulaha at ako ay binawakang nang mahigpit saka ang halos pabulong na wika: Alam kong malapat na akong mamatay, Kumpadre, at siya ng pagtiwala ko sa iyang panulat, ay nagtiwala rin ako sa aking seril na namamang akong taglay ko ang pagtiwala sa akin ng lahat. At ng magpunita na ang sa mga araw ang aking paglalag hinete ay ginugit sinumang makasusumbat sa akin na ipinagbili ko ang selapi ng merami sa kapakanan lamang ng ilang nabubuhay sa karera ngunit' pinagpapatayan ang hangay silang tumatangkilik sa hanap-buhay na Ito.

Gaya ng kanyang pangaitin, hindi nagtagal at binawian na nga ng buhay si Juan T. Sordan. Napatunayan noon ang lahat, lalo na ng mga lilew na kasabay ng aking kumpadre, ang pagmamahal sa kanya ng lahat, nang ihatid na sa libingan sa Hilaga ang kanyang hangkay. Buhat sa pinsuruburan ng kanyang hangkay sa ipodomro ng San Lazaro at pangangas sa libingan ay pinasan ng lahat ang kanyang kabong na sa ilkod into

ay kseunud-suonod ang isang pina-kemamahal na kabayo ng yumo.

Ngayo'y nabubuhay pa sa alalala ng lahat ang pangalan ng lalaking iyon na naging "Prinsipe ng mga Himet", lalo na sa mga araw na nang hating nagiging marami na ang larangang pinangalangan niya.

Sa kasuluayan, halos linggu-linggo ay maraming tao ang umu-uwih buhat sa kacerahan na laglay ang di-kasiyahan sapagka't nakaraan na naman ng pagkabigo. Nasasabi-sabi tuloy ng marami na kung buhay pa marahil ang nasirang Sordan, kapalpa'y hindi nila mararanasan ang ganito. Bihirang takuban ngayon sa mga kacerahan dito ang hindi nasisingitan ng Kombinsiyon, ng mga perderan o kusang pagpapatalo sa kabayo, at ng iba pang mururuming balak ng ilang nabubuhay-hari sa larangang ito. Hindi nila naaalagata na ang salaping ikinabubuhay nila ay nagbubuhat sa mga bulsa ng llong mahihirap na taong mahilig sa kacerah.

Kung magkaroon lamang ng kahit isang katulod ng nasirang Sordan, kapalpa'y munumbalik ang dating pagtitiwala ng lahat at hindi katatukang darating ang araw ng kamatayan ng LAÑO NG MGA HARI. Sapagka't kung sawa

na ang mga tao sa linggu-linggong kombinsiyon, perderan at bilhan ng mga karera, kung sigid na ang kahapian ng pagkabigong nararanasan ng marami sa mga araw ng karera, ay makikit na lamang na wala nang matitira sa mga kacerahan dito kundi ang mga tinatawag lamang na mga "buwaya".

Mabuti pa noong araw na walang komisyon at hindi nagkakaroon ng mga kombinsiyon at bilhan ng karera sa araw na may-takubhan ng mga kabayo rito. Hinatag ang komisyon upang paglalagan ang kapakanan ng mga mamamang siyang bumubuhay sa LARO NG MGA HARI, ngunit ang mga bumubuo ng komisyon ngayon ay ita bulag at hindi sa mga gerapal na kagagayang ng maraming walang ininisip kundi ang makagawa ng mga bagay na sa kapalwiran ng mamamang siyang bumubuhay sa larong ito.

Lingu-linggo ay maraming hinete ang napaparusahan sapagka't napatunayang nagpatalo ng kabayong sinakyan. Ngunit bakit ang mga hineteng iyon na napaparusahan ay nakasasakay pa rin? Bakit hindi magkaroon ng kamay-na-bakal sa pagpapatupad ng kautusan

(Sundan sa pahina 29)

Ng Mga Hari

Palakasan ng Taliba

• Mga Alamat Natin . . .

ni
Maria
Salome
Tonsay

KUNG MAYROON mang bulkan sa daigdig na may pinakamagandang hugis, ay walang iba kundi ang Bulking Mayon. Iyan ang dahilan kung bakit ang mga turistang nagsisipagpasya sa Pilipinas ay laging nananabik na makita ang bulking ito na isang buaya ng kalikasan.

Ang Bulking 'Mayon' ay matatagpuan sa Kabuklan, at ang mga Bikolano ay may ininingalang kasaysayan o alamat na naglalagud kung saan nagmula ang bulking ito.

Sinabi sa alamat na si Haring Lacuyan, ang haring makapangyarihan sa buong Kabuklan nang unang panahon, ay may isang anak na dalagang kilala sa pangalang Daragang Magayon (Napakagandang Dalaga) na isang balita

ANC
ALAMAT
NG
BULKAN
MAYON

sa ganda sa Kabuklan. Dahil sa kagandahan ni Daragang Magayon ay di mabilang sa lalaki ang nababaliw sa paghanga sa kanya at ang baw't isa ay naghihagad na hingin sa hari ang kanyang kamay.

Isa sa ilang pinakamausap na talibuta ni Magayon ay si Kawen. Malaki ang pagmamahal ni Kawen na mapasig ang dalaga sa pamamagitan ng kanyang umamahaling mga regalo na ang karaniwang gintong alahas. Ngunit si Magayon ay hindi makit ng mga yaman at mga handog ni Kawen pagka't ang kanyang pinagbabatayan ay pagkakaalam lamang siya sa lalaking kanyang inililig. At ang kanyang napapusiyan ay isang tagapagmana ng kaharian sa Katagalugan, si Tagumpay.

Ang pagkilala nina Tagumpay at Magayon ay hinabi ng isang magandang pangyayari.

Si Tagumpay ay makisig at magandang lalaki. Dahil sa katangian niyang ito ay naging pihikan o masalong siya sa mga babae. Nagkatosa sa kanyang mga paglilihod isang araw, ay narinig niya ang nauukol sa kagandahan ni Magayon. Nagkatosa nanang noon ay pinapagmamadali na siya ng kanyang amang hari upang pumili ng makakaisang puso at nang ang matanda ay makapamahinga na kapag ang binata ay siya nang mamamahala sa kaharian. At nang mobalitaan nga ni Tagumpay ang kagandahan ni Magayon ay nagbalakayo siyang isang karanilwang tao lamang at naglakbay sa Kabuklan.

Napatatayan ni Tagumpay na may katotohanan ang narinig niyang balita. Ilang araw siyang nanubok sa dalagang prinsesa sa palillig nito sa ilog kung duplit-hapon.

Malaki ang patnalan ni Tagumpay na makausap at makipagkilala kay Magayon ngunit hindi siya magkaroon ng pagkakataon. Subalit sa kanyang kadadalangin ay dumating din ang pagkakaatong kanyang himnitayang nang isang araw, samantalang siya ay nagkukubli sa isang malagong puno ng kawayan, ay natanaw niyang nadupilas ang dalaga at natangay ng malakas na agos sa gitna ng ilog. Walang sinayang na sandali si Tagumpay. Mabilis siyang lumabas sa kanyang pinangungsubilihan at tumalon sa batis upang sagipin si Magayon.

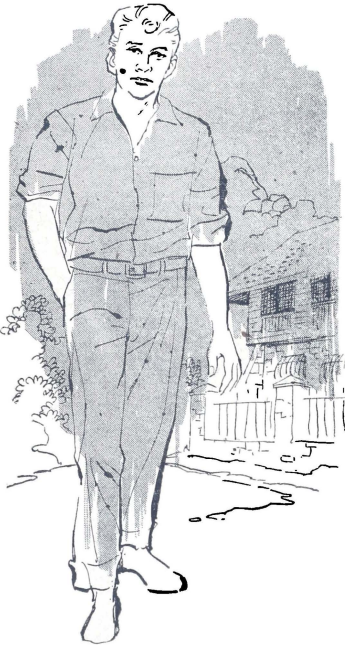
Doon na nagsimula ang paglibigan ng dalawa. Umuwi si Tagumpay na maligayang-maligaya at agad binalita sa ama na natagpuan na niya ang ba-hing ibig, niyang ihatid sa dambana.

Subalit sa samantalang pinag-uusapan ni Tagumpay at ng kanyang ama ang ukol sa paghingi sa kamay ni Magayon, si Kawen ay umisip ng paraan upang maging kanya si Magayon sa ano mang paraan. Naghanda ng isang bitag ni Kawen at cinakip ang matandang hari, isang araw na ito ay mangaso sa gitna. Nang nandakip ni Kawen ang matanda ay nagpahatid siya ng pasabi kay Magayon na mamamatay ang hari pag di napakasal sa kanya ang dalaga.

Nang magbalik si Tagumpay ay hustung-hustong handa na ang lahat upang ganapin ang kasal nina Magayon at Kawen. Hindi nakayang pigilin ni Tagumpay ang kanyang kabilaan kaya't maliksing nakapagpabili niya ng palas at pinans sa Kawen na tinaman sa ilhod. Ngunit ang mga taubhan ni Kawen ay magasp at sa isang iglap ay natarakan nila ng sibat si Tagumpay. Samantala, sa pagkagulo sa loob ng dalangin ay isang ligaw na sibat ang umama sa tapat ng puso ng dalaga at nang mapawi ang kalugihan ay kabilan, sa nuga natagpuan patay ang tatlong mga dugong mahal, sina Tagumpay, Magayon at Kawen.

Pag-alinsunod sa kaugalian ng mga dugong mahal nang panahong yaon.

(Sundan sa pahina 29)

Espanyola

ni R. E. BAUTISTA

(Ika-29 na abas)

DUMATING sa kanyang pandini-ang kahol ng aso na bumag sa katahimikan ng silid. Malayang-malayo ang pinagmulan niyon, naisalob niya. Bumoling siya sa pagkakahiga. Pasulyap na tinanaw niya ang bintana. Nakalapa'p iyon. Mahigpit na itinraneraga ni Gelay.

Aho raw at sasayingin niya ang pambuhay sa pag-iisip ng isang bagay na walang halaga, ani Gelay sa kanya habang ipinipnid ang mga durungawan.

—Huwag kang tangas! —Sabi pa ni Gelay: at ang ayos ni Gelay ay nagpangitna sa kanya sa kanyang Tiya Chuchi. Lagi nang bukang-bibig ni kanyang Tiya Chuchi ang: Que estopi-dal Tontal Bagama't ang pagmanahab at pagmamalassakit ay nananang sa pinatitigas na ting ng kanyang Tiya Chuchi. —Aho ang magpapala mo sa pagdaramdam at pagkiskil sa iyong sarili! Alalahabin mong nasa iyo ani! Lahat ng katangian upang lumigaya. Rata ka pa... maganda... ba! Ano

pa ang kailangan mo?

Isang bagong puso, naisalob niya. Kung matituran lamang niya ang sarili na lumitot. Makalimot lamang siya! Nguni't papapano? Papaano? Dayotwa, hindi niya nasabi iyon kay Gelay. Kay Gelay ay madali ang lumi-sinao. Si Angelito'y isa lamang sa namakoraming lalaking nagkata sa daigdig. Katunaya'y gabihid na buhangin lamang si Angelito sa dalampasigan ng isang malawak na dagat ng kalakihian. Isang pangkaraniwang lalaki lamang si Angelito sa isang pangkaraniwang bayan. Madaling makatagpo ng isang kauri ni Angelito. Madaling gawin iyon para kay Gelay. Sapagka't si Gelay ay hindi pa umiibig, hindi pa nabigbo. Kapag nasawi na si Gelay ay saka lamang iyon makuauunawa.

Bago lumabas ng silid si Gelay ay hinirangang ang mga bintana. Kabilin-bilinan sa kanyang luwag iyon ng bukid, at nangako siya, sapagka't batisand niyang saka lamang maglulubay si Gelay sa sendaling siya'y pashinobd

Pinilit niyang saglit na makalimot sa panimaganian ng pag-idlip, subali't hindi magapi ng antok ang mga alalahaning nagpapantaling gising sa kanyang muni. Matagal nang nakalabas si Gelay nang marinig niya ang kahol na iyon. Kung saan iyon nagbuhay ay sywan niya.

Mag-uumaga na nang siya'y makatulog. Nang magising siya'y nakabukas nang lahat ang mga bintana. Ma-taas na ang araw.

Naglutulo na si Gelay ng pananghalin nang siya'y lumabas sa kusina. Parang nangangailang sa isang pusapung paggawa na pasadlak siyang nupo sa harap ng hapag-kanain.

—Inumin mo muna ito! nang mag-iuit ang sikmura mo. —ani Gelay sa-loy' pagdudulot ng isang puswetong kape.

—Napahimbing ako...

—Mabuti... —katulad ng Tiya Chuchi niya si Gelay sa pagdudulot sa kanya ng agahan, maging sa pagasallita. —ilog na sarira iyan... ipinagmalasalo kita... kumain ka nang kumain. O, iyang kape mo... baka lumamig...

—Napakabuti mo sa akin, Gelay. —Ow! Kung anuano ang ininiitindi ito't hindi iyang pagkain ang asika-suhit!

—Ibig mo bang tumaba ako nang ga-barilles?

—Ga-barilles bang ano? Ang sabihin mo'y kailangang manumbalik man lamang ang dating lulay niyang pisngi mo. Tingnan mo'...

Mapula siya na digaya nang una siyang dumating, batid niya iyon. At yao'y bunga ng dipagkatulog, ng lihim na pagluha at kawalang-gona sa pagkain. Napatungo siya sa katotohanang iyon. Sa kamatayan ng kanyang puso'y unti-unti niyang napapabayaan ang kanyang sariling katawan. Ang kabayaran ng isang banal na pag-ibig!

maganak, ang iyong mga kaibigan. Madali kang makalimot doon.

Inabot niya ang kamay ni Gelay na nakapalig sa hapag. Ihinulog niya sa sariling mga palad, at tuming siya sa mukha ni Gelay, sa mukhang yaon na kasing-kayumanangi ng lupa sa bukid.

—Ito ang aking bayaw, Gelay. Ikaw ang aking kaibigan. Ikaw ang aking kaunag-anak.

Napatungo si Gelay. Narinig niya ang inimpit na pagtanggap na kuma-kawala sa mga lalaki niyon. Hinimahas niya ang palad ni Gelay. Higit kalakma, ipininto ka niya sa sarili na hindi liwan ang dating utusan. Ngayon pa lamang siya napanasab sa puso ng isang Ilinhikang.

NANANALIG ANG

teo na ano nang bagay ay may katapusan. Na ang digmaan ay natatapos sa kapayapaan, ang buhay sa kamatayan. Walang hindi nagwawakas — ano nang bagay na may simula. Sapagka't gayon ang batas ng kalikasan, ng buhay.

Sa pagsuko ni Heneral Miguel Malvar sa Samar nang ika-16 ng Marso, 1902 ay buong katatimanan nag-sipagtas ng ulo sa langit ang marmis. Tapos na ang digmaan. Sa wakas, makapamunahay na nang tiwasyang ang lahat!

Subali, ang digmaan ay ambon hemang, simula lamang ng isang nagbabantang unos, ng isang delugang

At, ang maraming ulo'y muling tumingala sa langit. Na namam? —Anang mga tinig. Nakatungay lamang ang balumbon ng mga ulap...

NARINGIN NIYA ang mahina at halos pabalung na tanong ni Mang Intong kay Siyanong Balli:

—Ano'ng ikinamatay?

Sinalot Ng Kolera Ang Sta. Lucia,
Marami Ang Namatay; Nguni't Wari
Ay Muli Namang Mabubuhay Ang
Bangkay Ng Isang Pag-ibig;

—O, ano't... —naramdaman niya ang paglaligtas ng Gelay; hinalo niya ang kape sa puswetlo.

—Nag-uunot ko lamang ang aming bayan, —pagkakahila niya; at nang makita niya ang damdaming nilikha niyon sa katauhan ni Gelay ay pinagsisihan niya kung bakit niya nasabisa iyon.

Naupo si Gelay sa harap ng hapag at nanatiling nakatigin sa kanya. Ibig-ibig niyang bawin ang kanyang sinabid.

—Ba—bagama't hindi kita tinatuboy ay higit na makabubuti sa iyong umuwi, Montserrat.

Pinilit niyang tumawa, at gagarin ang tinig ng kanyang Tiya Chuchi.

—Huwag kang bangal, Gelay! At bakit ako umiwi?

—Sapagka't... —saglit na tumigil si Gelay, na, waring hindi maupuhap ang sosabihin, —sapagka't i—ibig ko'y lumigaya ka, Montserrat. Doon ay muli mo mag-uunawa'ng ang iyong sarili sa buhay na iyang iniwain. Naaroon ang malaking bahagi ng iyon angkaran. Naaroon ang iyong mga ka-

Tumang si Siyanong Balli at sinasid ng hinalalita pa ang lupa. Muling nagtongong si Intong, Inguisno siya.

—Huwag mo siyang alalahanin, —ani Intong kay Siyanong Balli. —Ano'ng ikinamatay ni Gela, Siyanong?

—Ito, Inlong.

Si Joaquin ay kolera din ang ikinamatay, naisalob niya. Si Aling Biyanang ay kolera din. Si Pukan... si Deleng... si Akang... si Panyo...

At, nang umuwi siya'y makita si Maestrong Tino na nakahiga at hinagal ang paghinga ay isang nagdudumating takot ang dumakot sa kanyang puso.

Higit na nabuhot roon, Tesang. —Nag-uunemiit ang kanyang iting. —Doo'y magagamot siya...

—Tulad na Panyo?

Hindi niya natitignan ang nukha ni Teresa. May kotwiran si Tesang na nag-iingat sa buhay ni Maestrong Tino. Ni ang bangkay ni Panyo'y hindi na nukha ni Aling Kary, Si-nunog ang bangkay ni Panyo. Iyon (Sunden, sa pahina 19)

**Nalantad Sa Kanya Ang Ibinubunga Ng Kanyang Pagkakilulung Sa Malimit Na Pag-inom
Nang Mapagmasdan Niya Ang Kanyang Anak Na Ilang Panahon Pa'y Isa Nang Dalaga**

MATAMANG pinagbuluy-buluy ni Mang Miguel ang mga nakalipas na pangyayari samantalang nakalalag ang kanyang kalok sa kawayan sa matigas na papag. Tinangka niyang tumuglad sa pagkakahanga ngunit tumindi lamang ang panaukit ng kanyang ulo.

Tila isang malabong larawang nagbalik sa kanyang alaala ang mga pangyayari. Napalaban na naman siya ng juaman. Pinitil niyang tumanggap ngunit paging magsagisag ang kanyang kumpareng Tibo. Hindi niya akalains sa pag-aanyaya kaniang hapon ng isa pa niyang kumpare — si Mang Merto ay doon sila tutungo.

—Pare, pagbiyenan mo ako... isang lagok lang. Pare ngayun-ngayun lang tayo nagkitang muli.

Matagal ngang napalayo ang kanyang kumpareng Tibo sa kanilang bayan. May bakahan na itong pinagkakaabalaan sa Kamindanayan at ang balitay maigi na ang pamumuhay. Nahigitang mga niya kaniinang umaga na iyon nga raw ay isa basa nang ngunit hindi na niya pinansin sapagkat abela siya sa pagawa ng kutungan ng kanilang manok.

—O, siye na nga, pare. Pero, isang isa lang. Alam mo namang bawal na bawal ho sa akin ng kumare mo.

—Ow, mauwain si Mare. Huwag mag-aalaala at ako ang bahala.

May pitong silang nagtagay at pagkatapos ay tinungag ang laman ng baso.

—Aba, pambihira yata-ang lasa ng alak na ito, 'pare, —puri ni Mang Miguel matapos makatugga.

—'Imported' 'yan, pare, —may pagmamalaking pakli ni Mang Tibo.

—Magpapainom ba ng bata-basta ang ating kababayan ngayon ay haya't walang paglagayan 'yan ng kanyang salapi, —katlo naman ni Mang Merto.

Hindi na muling nakapahindi si Mang Miguel nang lseyang muli ang kanyang baso sumpu ng sa kanyang mga kasama.

Ang isang iyon ay sinundan pa ng isa at ng isa pa... hanggang sa matuyuan ang apat na prasheng ngayon ay nangakathaya na sa ibabaw ng mesa.

Pumula ang mukha ni Mang Miguel at hindi nagla'y ngine mata-bila ang kanyang dilis. Nagsimula na rin ang walang paknat na pagtatalo at diskusiyon sa lakad ng pulitika at ng iba't iba pang mga bagay-bagay. Ang iba'y umaayon ngunit karamihay sumasalungat at nagbibigay ng kami-kanilang kurukuro sa di-mawasang pananaliti.

Iyon lamang ang tangi niyang natan-ndan. Hindi niya malaman kung paano siyang nakarating at nahiga sa pagag na iyon.

Gumuhit sa kanyang noo ang ilang galta ng pagaalaala. Ang kanyang maybahay — si Aling Rita. Hindi maaring hindi nito napansin ang kanyang pagdating.

Tila tumino sa kanyang danda-min ang nakikiniinilang tinging may paghihinanakit ng asawa. Tinangka niyang iwaksi iyon sa kanyang isipan. Nagkasaya siya sa plili na

paniniwalang si Aling Rita ay mahimbing na natutulog nang siya ay dumating.

Bakit hindi niya malisip iyon ay sa mitsang nasabi na sa kanya ni Aling Rita ang tangka nitong pagpapawalang-bahala, sa kanya.

—Bantad na ako sa iyang mga pag-nako. Ilang ulit mo nang sinabi sa akin ngayon, liwasan ko... liwasan ko... ngunit hanggang saan ang inasabot ng salita mo.

Hindi noon nakaimit si Mang Miguel. Nagpapanting na rin ang kanyang tayonga at sa akala niya'y baka hindi siya makapagpigi kung siya ay saagot pa.

Hus, mula ngayo'y ikaw na nga ang bahala, Miguel. Ako'y wala nang sasabihin na. Basta huwag mo na akong asahang kumunsenti pa sa iyang mga inasal, — ang patapos na wika noon ni Aling Rita na may himig pagbabanta.

Nang humupa-hupa ang kalooan ni Mang Miguel nang sumunod na araw ay napagdi-dili niyang tila may katwirang magsalita nang gayon si Aling Rita bagama't hindi niya lubusang pinakasisi ang sarili.

Makilalang ulit na nga naman siyang sumpupa kay Aling Rita. Nagsimula iyon noong namimilata ho pa siya kay Aling Rita. Tikluptuhod niyang pinangakong titigil na siya sa paglalasing tanggapan na lamang niyon ang inilubug niyang pag-ibig. Napatagong naman niya si Aling Rita at hindi naglaon ay 'nakasal sila. Maluwat-luwat din naman niyang natupad ang kanyang

iplinagako hanggang noong isilang ang kanyang panganyan sa si Claring. Waring naging kabagut-bagot ang kanyang gawain sa araw-araw. Magtabas ng subel ng kamlang niyugan sa pagkikit pa lamang ng araw, bistahla ang kanilang gulayan at pagpag-uwi sa bahay ay magkumpuni ng ilang kasangkapang siya. Sa palagay niya, ang kanyang dugo ay nanlamang na dahil sa di-nababagong takbo ng mga pangyayari sa araw-araw. Kinakailangan ang ilang bagay upang iyon ay mag-init at sumigla-sigla ang kanyang katawan.

At natuto nga siyang miksakalumanang muli sa dating mga kasama-hangngayo'y pawang mga may asawa na rin.

Sa simula'y hindi iyon pinansin ni Aling Rita sapagka't idinadahlilan niya tuwin'y hindi siya makatanggap kung nasusungat sa magtigitan, at isa pa'y idinudugtong niyang di umang'to ang paminsan-minsang pag-inom. Subalit nang humimti nang lumitmi ay nakapagsalita na nang matigat si Aling Rita. Ilang ulit siyang nangkob ngunit ewan nga ba niya kung bakit tila tukso ang mga pagkakaaton.

Lalo pa manding nag-ulo ang hinanakit ni Aling Rita nang sa minsang matinding pagkalsing niya'y magbigay niya ang itak at walang putumangang iwinasiwas sa isang hindi nakikitang kalaban sa kanilang bakuran. Nabagip ng talim ng itak ang pinakamumiyang santol na alaga ni Aling Rita.

Kinabukasan ng araw na yaon ay

hindi matigil si Aling Rita nang kaunot lalo pa'y kapag siya ay napa-palapat.

Hindi bale, — wika ni Mang Miguel, —massin naman ang santol na iyon.

—Mayroon bang istansin na nagbu-bunga ng massin. Hindi ba iya'y punilang galing kay tandang Ciriaço?

Balita ang punong santol ni Tandang Ciriaço sa katamisn at napigitan si Mang Miguel sa kanyang pagsumalang pangangawatiran.

Sa palagay ni Mang Miguel ay tila naupos na ang kahuli-hulihang pagpapamamuhin sa kanyang ni Aling Rita nang gabing yaon. Dair-rally'to ang namamalayan niyang nagayaman sa kanya, hinihilansin ng mahalumigmig na tubig ang kanyang mukha at pinalinoom siya ng mainit na kape. Hindi ipmahahala ang galit na kalooan kundi sa kinabukasan na, kung si Mang Miguel 'ay nasa kanya nang matinong pag-ibig, Subalit' niyago'y hindi niya makita si Aling Rita.

Marahan niyang sinalat ang kanyang doo. Naramdaman niya ang nangyay nang lambot na bagay na napakapoton sa kanyang namimigat pa ulo. Kalpalay' hindi naman siya tuluyang pinabayaan ni Aling Rita.

Lumangit ang pituan sa gawing paanan niya at ang liwanag sa labas ay sumanib sa liwanag ng aad-ondap na gasera sa kanyang ulunan. Nabaanan niya ang isang an-ayong nakasot ng puting bata — ang

(Sundan sa pahina 19)

LASENGGO

ni **Pacelli E. Brien**

'Tungkulin ni Mang Ponso ang maghukay ng lupa at magbaon ng mga bangkay. Makikitang isang kabaeng ang inilaleag niya sa isang hukay, katulong ang isang kasama, si Mang Eddie.

Araw-araw ay may hinuhukay siya... at ang paghuhukay ay hindi niya pinagasaawaan. Matatag ang paninindigan niyang mabuhay sa tulo ng sariling pawis.

• Sa Kanilang Daigdig

SEPULTURERO: Mahalagang Tauhan Ng Libingan ni Mario Nieves

TATLUMPUT ISANG taon na siyang naglingkod bilang sepulturero sa Sementerio del Norte. Tungkulin niya ang maghukay ng lupa at magbaon ng mga bangkay. Isa siyang mahalagang tauhan ng libingan.

May 54 na taong gulang na, si G. Alfonso de la Cruz ay nakadarama ng katiwasayan sa daigdig niyang iyon. Sapat na ang mahabang panahong inilagi niya ron upang ganap na mabuhay ang kanyang dandamin sa tungkoling ginagamanan niya.

—Sa pamamagitan ng pagkandili sa mga katawang-lupa, —aniya, —magagawa kong mairaos ang akling mag-anak.

Araw-araw binibinyan siya ng takdang-gawain ng kanyang hepe. Sampu silang tagahukay sa libingang iyon. Kadalasan, kung nagkakasabay ang mga inililibing sa isang araw, dalawang lamang ang kanyang hinuhukay. Kung mga araw na kakaunti ang inililibing, naaring dalawa silang gumawa ng isang hukay.

Nguni't araw-araw ay tiyak na may hinuhukayin sila. Tiyak na may ibabon silang katawang-lupa. At sa gawaing iyon ay tumatanggap si Mang Ponso ng limang piso isang araw.

Ang pagtanggap niya ng gawaing halaga ay batay sa matagal na niyang panaukipan bilang tagahukay. Papanaukipan bilang kasama sa tumatanggap ng apat na piso. May ilan namang tumatanggap ng higit pang mababang halaga — yong mga tagapaglinis sa paligid at mga tagayari ng nito.

Noong taong 1927 ay isa lamang siyang tagatabas ng damo sa paligid. Wala rin siyang regular na klinikita. At noon lamang makalipas ang tatlong taon naka siya natatag na paglating trahabador — bilang isang

tagahukay... tulad ng kanyang yu-moang ama.

Sa halagang limang piso, hindi na binabalak ni Mang Ponso na lumipat ng gawain. Aniya: —Bukod sa mahirap nang humapag ng ibang palaging trabaho, wala akong ibang magsalalayan ng akling sarili.

Dalawang grado tumusan ng kanyang ama. Niya siyang nagtutuhan ng kanyang ama.

Ngayo'y nahihirapan din siya sa pagtustos sa kanyang mga anak. Walo silang nakikilabang sa kanyang klinikita. Hindi niya masusustuhan ang pag-aral sa batskul ng dalawa sa kanyang mga anak. Ang pinakamataas na gradong natapos ng isa ay ikapitlong grado.

Kaya pinilipit niyang magtipid. Sa pagka't kanoeng lamang ng sementeryo ang kanilang bahay sa Kalookan, naglilakad na lamang siya sa pagpasok at pagawit.

—At inilwasan ko ang pagsamasama sa mga barkada na mahilig sa paglalasing. Sa ganyang para'ay nalalayo ako sa gulo. Ano ang makukuhang ko kung mapasubo ako sa pakikihanga ko kung magpapayag o kaya'y mapapayag.

Kaiba sa panglingilid niya sa kapamagatang maaring idulot ng gulo, hindi niya kinatatukutan ang pangbini na kanyang kalusugan na maaaring ibang ng kanyang gawain. Kaniya rin, sa kanyang paghuhukay, biglang babagsak ang ulan at siya'y mababasa. Kung ang kanyang gawain ay apurahan, hindi na siya tiligil upang sumilong. Naghaloha na sa kanyang kawatan ang pawis at ang ulan.

May mga pagkakatatan namang halos madaarag siya sa sikat ng araw habang naghuhukay, at mabibig habang naghihintay sa pangkat ng mga

nagpapalibing.

Sa gawing pagtiyaga'y walang halagang nadaradag sa suweldo ni Mang Ponso. Hindi siya maaaring mag-aldeline, pagka't suwelduhan sila ng pamahalaan.

Nararadagan lamang ang kanyang klinikita, paminsan-minsan, kung may mga nagpapalibing na naghiyag ng pabuya. Gayunpaman, may kasamang kondisyon ang pabuyang tinatanggap nila. Iwan na po samin sa pamamahala niyo ang aming libing... , sasabihin ng nagpapalibing. Yao'y isang pag-aalangan sa kanilang paglilingkod, nguni't may ngiti pa rin nilang tinatanggap ang pabuya.

Kung minsan naman, palihim siyang tumatanggap ng gawain upang maglamang ng kaunting pabuya. Sa mga oras ng kanyang pamamahinga, may mangisa-ngisang makapapanasin sa kanya at, sa pag-aaklatang isa siya sa mga naglilingkod sa sementeryo, hihilingan siya na naglilingkod ng paligid ng isang nito. Pagkatapos niyo'y bigyan siya ng "panigarilyo".

Nguni't ang tinatanggap niya'y hindi nauuwi sa sigarilyo. Malaking bahagi niyaon ang pumumpuno sa pangastos ng kanyang mag-anak.

Ano mang marangal na paraang magagawa niya upang maragdang ang kanyang klinikita ay hindi niya pinatalampas. Nakalaan siya sa pagpapagkakita. Subali, ang hindi niya magagawa'y ang kumita sa maruring paraan.

Hindi ikinakaila ni Mang Ponso ang pagmamalabis ng ilang sepulturero sa mga alahas na suot ng bangkay. May naganakang kapatag tahimik na tahimik ang libingan, kapag madilim na madilim.

—Malaking kalapatanganan iyan, —aniya, —at isang krimeng sa mga patay na naman giwing.

Iginagalang niya ang mga bangkay na inihahatid niya sa huling hantungan, palihabang may naanang na bahagi sa kanyang puso tuwing siya'y magbababa ng kabaeng sa lupang hinuhukay niya. Nararasan din niya ang mamahati: nang libing ang dalawa niyang anak noong bago pa magkadigma. —Noo'y nadama ko ang dandamin ng mga taong naghahatid ng kanilang libing sa lupang hantungan.

Masakit para sa kanya ang tapos ng iyon. Hindi siya ang naghukay; hindi siya ang nagbaba ng kabaeng. Hindi siya malilibing ang sarili niyang anak.

Noon namang panahon ng Hapon, halos sa bawat paghuhukay niya'y lumilikha siya ng sariling libingan. Buhat sa mga opisyal na Hapones ay tumatanggap sila ng utos na paghuhukay ng may 30-metrong luwang na libingan. Iyon ang pinaglinglibing ng mga bangkay ng namamatay na Hapones. Kapag hindi nila umano natapos iyon sa takdang oras... silang mga naghukay ang lililbing doon.

Hindi naman siya sinapit ang kapamagatang yon. Nguni't natakot din siya kaya tumigil muna sa pagiging sepulturero. Muli siyang nagtrabaho noong panahon ng liberasyon.

Hanggang ngayoy hindi niya pinag sasawaan ang gawaing yon; manapoy ikinararangal niya pagka't pinauunuhuman niya ng kanyang pawis at pagpapagdo.

Sa 31 taong pagiging tagahukay niya, nananatili pa ring matatag ang kanyang pangangatawan... kasintatag ng paninindigan niyang mabuhay sa tulo ng kanyang pawis, sa pagkandili sa mga katawang-lupa... hanggang sa sarili na rin niyang katawang-lupa ang magpupo sa kanya at siya naman ang kandilid ng ibang katulad din niya. * * *

LASENGGO KARUOTONG

kanyang anak na si Claring, hindi si Aling Rita.

Marahan nyong tinungo ang kanyang hibigan sa pag-asang siya'y nahihimbing. Nang mapalapat ay nagpawari niya ang isang sulaw sa kanyang palad na may lamang unsa-osa.

—Itay, — mahina ang tawag ni Claring.

Nagkumang nasalimpungatang sumagot si Mang Miguel. — Ah... Claring, ikaw pala... Ano ba iyan...? —Kape, itay, Inumin niyo at bakid sakaling makagisi sa inyong pakiramdam.

Nag-iniit-ino na umupo sa pagap si Mang Miguel na sapupo ang namiginig at ulo.

—Wala kang kamalay-malay ka nina. Sino ba'ng...?

—Si Mang Merto ho, ang inyong kumpare, ang naghatid sa iyo. Huwag na ho kayong gumalaw kung masama na ang inyong pakiramdam. Mabuti na ho ba ang inyong panlasat?

—Ha, bakit?

—Marahi ho kayong idinuwal ka nina.

Napalling na lamang si Mang Miguel. Nasalala niya ang tudyo sa kanya ng kumpare. —Mahina ka na sa iya ngayon, 'pare.

—Nabang ang iyong inay?

—Eh, na... na... — may pag-aalintangan ang tugon ni Claring. Nahalata ni Mang Miguel ang pag-aabuhil ng anak.

—Hindi na bale. Ako ang may kasalanan. — Sa loob niyo'y naglasi't siya kung bakit pa siya nakapagta-

nung.

Marahan niyang iniabot sa anak ang may kalahati nang lamang tasa.

—Medyo isangm ho nga ang bintana, anak, bago ka lumabas at nang magkahingang-hingin manam dito sa loob.

Marahang ipinatong muna ni Claring sa mesa ang tasa at saka lumapit sa durungawan upang sundin ang utos ng ama.

Sumunod ang paningin ni Mang Miguel. Nabesagan niya ang hubog ng katawan ng anak na nangangalangan na lamang ng kaunting panahon upang magising sa isang gapang na dalaga.

—Parang kakailan lamang, — nagpap-isip-isip niya, — nang siya'y isang paslit pa lamang at ipinaghehele. Ngayo'y mayroon na akong dalaga.

Sa gitna ng katahimikan ng gabi ay bumasag ang matiginang na tunog ng isang gitara. Pamamaya pa'y sumaliw ang isang malambing na tingit — humimbihit — nagmamakaawa. Napapudot sa pagbubukas ng bintana si Claring.

—Bakit? Ineng? Dito ba? —May kistap ng pagbibiro ang mga mata ni Mang Miguel.

—H... hindi ho. Kina Teresang ho. Marahan ulit... Isain... ni Claring ang bintana, at pagkapoy ay humarap sa ama.

—Baka akelain nilang...

—Hindi na bale. Mamaya na. — Umungit si Claring sa isang siya upang maghintay.

—Si Teresang, siya ang kababata

at kalero ng akina anak. —pamalig naitip ni Mang Miguel. —Kapawa sila nagdadalaga na ngayon.

Nanailit nakikinig ang mag-ama sa mga namamambitan na ang tingit ay malinaw na inihahatid sa kanilang pandinig sa gitna ng katahimikan.

Natapos ang unang awit. Hindi naglaot sumunod pa ang isa. Sa simula'y nag-iisa ang tingit, pagkatapos ay sinalinaw na ng ilin. Nakalagay pagkatingan. Nagmamakaawa sa isang nilalangit. Ang mainit-dag na salita'y tila mahihiwagang daitaring kumalabit sa bagting ng mga natatanging kahapon ni Mang Miguel: Naroon sa kanyang balinatataw ang larawan niya bilang isang bagontao, at ang kay Aling Rita na isang sariwang bulaklak. Maraming-maraming noong tagahanga si Aling Rita.

Lumungag siya sa kinatunapan ni Claring. Walang katangit-tingit ito ni tila wiling-wali sa pag-ulinig sa nag-sisipangharana.

Piniit niyang maniwalang kapalintunaan ang nasa sa kanyang isipan. Ngunit'to totoo. Magkasingulang sina Teresang at Claring. Hindi nakababata si Claring. Malamang ay nakahihibit pa ito ng ilang buwan.

Maganda ang kanyang si Claring. Nakahihigit ho kay Teresang. Masi-pag, mabait. Ngunit'to bakit? Bakit gamoon?

Naglaro sa kanyang isipan ang isang tanawing kanyang ipinagawalang-babala, ngunit'si siya marahil ma-palit na katohanan.

Ang pag-tingos kay Claring ng mga magulang sa kanilang pool na may mga palihim na iling ng ilang malalabagang nagkakampong sa tindahan ni Aling Daga na sinusuikilan naman ng ngiti ni Claring kung ito'y

bumibili, at ang kanilang pagbubain ng 'sayang' matapos na iyo'y makatalikod at makalayo na.

Nonariva rin sa kanya ang winika ni Aling Rita, isang araw. —Magbubunga ba ng masimang matambal na punong santol na iyan? —At baba sa kung sa'ng mayroong nagdugton — At magbubunga ba ng matamis ang masimang?

Nawon si Claring, bahagyang nakalaping ang mukha sa pinagmumulan ng tingit na ngayo'y unti-unti nang nagmamaliw. Wari bagang sa pagyay niyon ay naroon ang kahuli-buhigang pag-asa ng kanyang anak na nagkaka-siya na lamang sa postmanaw.

Nuling nanahimik ang karimlan. Naglalitagan ang kawayang sabig sa kabilang bahay. At sabay na langitng ng bintana ay inihabit hangin ang isang nangisinging "Magtuyo po sila."

Marahang nagtingit si Claring. Mataman munang nakiramdam, at pagkatapos ay buong-ingat na binuksan ang dalawang dhon ng bintana.

Nalalaman ni Mang Miguel na hawak niya ngayon sa kanyang palad ang maalilaw na kinabukasan ng anak. At ipinasiya niya ngayong kukuyamin niya iyon nang mahigpit na mahigpit upang 'yo'y maging isang katohanan.

Sa paghigip ng malamig na baging dumapoy sa ngalay na katawan ni Mang Miguel ay nabuong niya sa sarili: —Hindi, hindi na magagalit sa akin si Rita.

At sabay sa pagpasalubong ng talukap ng kanyang paninigang ang hubog ng katawan ng anak sa pagpapabalaki nitoto sa pintuan —ang hubog na nangangalangan na lamang ng kaunting panahon upang magising sa isang gapang na dalaga. * * *

ESPANYOLA KARUOTONG

ang hindi ikapayag ni Tesang na dahil si Maestrong Tino sa bayan.

—Ngunit' ang bilin ng mga sanidad ay dahil sa bayan ang sinumang may sakit.

—Puntahan man nila rito'y hindi ako papayag na dahil nila si Maestrong Tino.

Napatatidok siya. Hindi nia napagawitiran ang matigas na kapasyahan ni Tesang. Nonang lamang tumutol si Tesang sa kanya. Gayunna'y walang galit siyang madama sa kanyang kalooaban. Mahal niya si Maestrong Tino; iyon ang pangalawa niyang magulang. Dangat' big niyang gumaling ang matanda.

—Siya... hindi natin siya dadalhin sa bayan, Tesang. —aniya.

—Gagalang din siya rito, kung tibigang ng Diyos. At kung sadyang ibig na ng Diyos na kunin siya ay hamo nang dito siya kunin.

—Oo... dito...

Nanasaq siya. Ginaryay niya ang landas na patungong nag-iisang lansangan. Walang katao-tao sa paligid. Gayong hindi pa napapawi sa plisng ng langit ang gulera silabis ng lumulubog na araw ay nagkapahapon na ang mga bintana ng mga tahanan. Hindi pa siya nakadarama ng gayong kapaglawan na daptit-hapon. Ang kapangalawan ng paligid ay nagpapalalala ng kamatayan.

Nasumpungan niya ang sarili na naglalagad sa nag-iisang lansangan. Tulad sa gawing bukid, ang mga tahanan sa tabing daga ay nangkapinid.

Matagal nang nakatugtog ang orasyon nang siya'y magbikil. Lalo lamang pinasidhi ng nakatag na karimlan ang kapangalawan ng paligid. Tuluy-tuluy siyang pumanhik sa hadaganang kawayan. Pinag-iingatang niyang makgawa ng ingay. Tibahim na ta-

himik ang kababayan.

Natutulong na sila, naisalooob niya. Hinulak niya ang pintuan. Nadama niya sa katahimikan ang diln ng kanyang mga paa nang tumutong sa sahig, at pinagsikapang niyang 'yo'y pagsagang. Buong ingat niyang tinungo ang kanilang bigaan. Inangit niya ang kulambo.

—Angelito...

Hindi siya sumagot. Pinakiramdaman niya ang paghinga ng babaling nakahiga. Muling umulit ang pagtawag niyong. Hindi tingit ni Tesang ang kanyang narinig! Nguni, si Tesang iyon! Hindi siya nagkaka-mali! Lumuhod siya sa benig at kinapag ang mukha ng naglalita.

—Tesang!

—Angelito...

Hindi siya nakapaniwala, bagama't natiyayak niyang si Teresa ang nakahiga. Papaanong magkaka-gayon si Tesang gayong nang kanyang iwan ay matubig-mabuti iyon? Dal-dali siyang lumabas sa kulambo at tinungo ang ilawan. Matagal bago niya nasindihan ang gulera sa pangilngil ng kanyang kamay. Muli siyang nagbalik sa bigaan. Pinahiran niya ng isang basahan ang malin na masinit nguni pinagpapawisang mukha ni Teresa.

—Si Maestrong Tino, Angelito...

—Natutulong siya, Tesang.

Nanailit siyang nakaluhod sa tabi ni Teresa... nakatugang ay mukha niyong, habang hinaplopos ang noo. Nakababang ang isang nakatatatok na tatak sa mukha ni Teresa. Hindi niya mapapasulbatin

(Sundan sa pahina 27)

ANG NAPASUSUKAT ng sapatos ay si Advicula Trinidad. Zi taong gulang, anak nina G. at Ong, Luis Trinidad ng Roxas City. Ikapaat sa labing-iisang magkakaapatid, si Advicula ay isa sa pinakamatatag na lalaki sa buong Pilipinas, kuya kung siya'y naglalagad ay nagtingit gudidan siya ng pansin ng maraming taong nangapapalit ngala at napasusund ang nagtatalang mga panginig. —Kuha ni Gualberto Reyes.

NAGBALIK NA PAGMAMAHAL

nina

**Teodorico C. Santos at
Pedro Reyes Villanueva**

(Ika-3 Lubos)

BUMIGAT nang bumigat ang suliraning namamagitan sa magtuyag Isabel at Femy. Para kay Tiya Isabel, ang kanyang layunin ay mabuti hindi lamang sa kanyang kapakanan kundi pati sa kapakanan ng kanyang pamangkin. Nais niyang ibalik sa tahanan yon ang kasaganaan, ang kayamanan nawala nang mamatay ni Don Reno. Ibig niyang magpatuloy ang kabantungan ng kanilang angkan sa mata-tes sa lipunan ng Sebu. At siya'y naginiwalang iya'y mangyari lamang kung si Remy ay mapakasal sa isang asendero, kay Rosaura Rivas. Malawak ang saklaw ng kanyang pangitin at iya'y nakapako sa nalalapat na binaharap ng kanilang buhay. Naniniwala siyang kapag hindi nagkaroon ng katuparan ang kanyang binabalak tungkol kay Femy, tiyak na nalalapat sa kanyang ang pagkaguhong ng kanilang kabuhayan. Ang tutong, kung si Don Rosaura'y muling magkakaalob sa kanya na katulad moong siya'y dalaga pa, walang pag-satubiling tatanggapin niya. Dugan nga lamang at hindi siya ang napagpakuan ng pag-ibig ngayon ng don kundi ang kanyang magandang pamangkin. Hindi niya sinisihi si Don Rosaura. Talagang nalalaman niyang ang asenderong ito ay totoong mahilig sa mga bata at magandang babae. Ipinagpapasalamat pa nga niya ang pangyayaring yon, sapagkat hindi na sa iba pa mahuhulog ang mga kayamanan ng matandang asendero.

Datapuwa't sa kabilang dako naman, si Femy ay naniniwala hindi siya liligaya sa pingil ng isang matandang nagpipilit namili ng pagdibig. Ano ang maitutulad sa kanya ng salapi kung ang kanyang puso'y mabililango naman sa pingil ng isang ubanin? Ano ang sasabiha sa kanya ng lipunan? Mapangantayan ba ng salapi ang pag-upasala sa kanya ng mga tao? Ano ang ka-

buluhan sa kanya sila man ni Tiya Isabel ay maghirap? Ang kailalitan bay isang kapintasan? Hindi ba lalong mararangal ang kumain siya sa tulo ng kanyang pawis? Walang sumama pangako ng kailigayabang maaring makapagpapabago sa kanyang pasiya. Hindi, hindi siya maaring pakasal sa isang matandang ubanin!

SI GLORY ay umuwi na sa Sebu sapagkat natapos na ang mga araw ng kanilang pag-aaral. Sabik na sabik siyang makipagkita kay Femy, ang kanyang kaibigang itinuring na isang tunay na kapatid. Maghubat nang magkabalawit sila ay magkita sila nagkausap, kaya't kinagabihan din nang araw ng kanyang pagdating sa Sebu ay dinalaw niya ang kaibigan. Dinatnan niyang naglisa si Femy, sapagkat si Tiya Isabel ay dumalo sa isang kasayahan. Gayon na lamang ang galak ni Femy nang makita ang kaibigang.

—Glory! —ang pamanghang lahi Femy. —Akala ko'y nesimutan mo na ako nang lubos sa aking mga dalamhati.

—O, Femy, paano kitang mallitmutan? Naghihinnaanik ako sapagkat hindi mo man lamang ako sinilatan sa Iloilo, e.

—Si Glory naman, —ang halos mapaluhang turing ni Femy, —nalalaman mo namang malay nang ika'y umalis ay pawang luha ng lamang at kalungkutan ang naging kaulaya ko sa buhay ni ito.

—Nalalaman ko, Femy. Kaya't pagdating ko rito sa ating bayan ay ikaw ang una kong dinalaw. Kumusta ka? —at sila'y magkarap na nauupo sa siya.

—Ang pagdating mo'y isang magandang pagkakatapon sa aking buhay, Glory. Higit ay lubat ng pagkakatapon ay ngayon kita kailangan.

—Umilyak ka, Femy. Ano ang maitutulong ko sa iyo?

—Ako ay uulla nang lubos, —ani Femy. —Ibinailita sa akin ni Tiya Isabel na walang natira sa kabuhayan ng Papa kundi pawang mga utang. Ang tahanan at ang lupang ito'y ipinapanagot sa mga utang sa banko.

—Nakapagatake! —at napeddilat si Glory. —Umaasa ahong kopag nalaman ng Papa ang suliraning mong ito ay tutulungan ka niya.

—Salamat, Glory, —at pinahid ni Femy ang luha sa kanyang mga mata. —Ngunit hindi lyan ang lalong mahalagang tulong na magagawa mo sa akin. Ako'y ipakakasal ni Tiya Isabel sa isang matandang asendero, kay Don Ro-

saura Rivas. —Ipakakasal? Ba, hindi masama ahng mag-asawa kung nagkakaibigan at nagkakaumanawan. —Glory?

—Ngunit hindi ko na iniibig si Don Rosaura. Siya'y matanda pa sa akung papa. Iyan ang ibig kong isanguni sa iyo. Paano ang aking gagawin, Glory?

—Basta huwag kang pakasal, kung ayaw mo. Pero bakit naman pipilitin ka ng tiya mo? —ang mga pangsigigil na sabi ni Glory.

—Ibig niyang mapakasal ako sa kayamanan. Ipinapis niya ako sa kanyang sarili na napakasal sa salapi ng aking papa! Hinayang na hinayang siya sa

kayamanan. Ang nais niya'y mangana na naman, mangana kahit sa anong kapanaraan. Ngayon ko nabatid mo, ang tiya ko'y walang paglingap sa akin! —at napinapis sa naman si Femy.

—Talagang sa kispag ng salapi nakatig na palagi ang tiya mong iyan. Pati ang tyong puso'y pinakikialaman. Bakit kung guito niya'y hindi siya ang pakasal? Total ay kapuwa naman 'ila bslo!

—Iyan nga ang sabi ko sa kanya, Glory. Ngunit dahil sa pangangantwiran ko ay pinagbubantayan niya ako ng kemay. Kung buhay lamang ang aking ama, ay hindi mag-

yayari ito sa akin.

—Sino ba naman ang Don Rosaurong iyan? Bakit naman gustang-gusto siyang magasawang ng batang-bata? Hindi ba siya nabihya sa kanyang sarili? Marahil ay inuduyukan siya ng mabait mong tiyala.

—Iyan ang aking hinaid. Hindi niyang pakinabangan ako ang gawing kasangkapan sa kanyang hangarin.

Habang sila'y nagkalkalungan ng pag-usap ay hindi nila nalalamang naroroon na peña si Tiya Isabel at sila'y plinakinigang. Nagpupuyo ang dandamin ni Tiya Isabel at nang hindi na makapagpipigil ay biglang nagsalita at lumantad.

—Tismis! —ang malakas na salita. —Hoy, babae, naparito ka ba upang ityukan si Femy na lumaban sa akin? —gali pinandilatan ni Glory.

—Ba, e, magandang gabip po, Donya Isabel. —ang nalsagot ni Glory dahil sa malaking pagkabigla. —Naku, kay-ganda ni Donya Isabel. Palagay ko daig pa niyong ang isang dalaga. a!

—Ba, ikaw pala, Glory. —ang may pagbabagong tinig ni Tiya Isabel. —Akala ko'y kung sinong dalahira ang napaaklat sa aming lhanan, e. —Kayo naman, kay-dali ninyong makalimot. Kararangin

yang mag-aral ng pag-aaral at musikla, e.

—Sus... (Uma na mag-uusap siya sa iyo.) —Baka hindi mo nalalamang mahirap pa siya sa daga ngayon? Ano ang inuwan ng kanyang papa? Ano? Marahil ay nasabi na siya sa iyo ang asal.

—Wag pa po naman siyang nababalita sa akin. Ang lagay po'y nagpapasimula pa lomang kaming magbalitaan. E, di kung gayon po'y kawawa naman kayo, Donya Isabel? —Ba, hindi ako ang kawawa kundi siya. Ngayon, kung matututo siya sa buhay ay magiging isang donya siya. At iyan ang aming pinagkakahidwan ngayon. Ang pagmamalasakit ko sa kanya ay tinutumbasan ng kalapatsaganan.

—Bakit po naman, Donya Isabel. —Ang pong luan ay ibinibigay niyong sa kanya? —Nagpupuyo sa iyo ang mayamang asendero, si Don Rosaurong Rivas. Nangengako ang don na paliligayhin siya at tutubusin pa ang pagkaka-utang ng kanyang papa. Akalain mo bang ako pa ang minamamasam?

Hindi pa halos natatapos bigkasin ni Tiya Isabel ang kanyang pagasalita ay biglang tumundig si Femy at... —Utang na loob, Tiyang, buwag na ninyong pag-usapan sa

sa iyo sa lahat ng oras.

—Oo, Glory, maraming salamat sa iyo. Huwag mo nang paniniwalaan ang aking tiyang.

NANG makapansap na si Glory ay naghubad ng damit si Tiya Isabel at pagkatapos makaharap sa malaking salamin na tila nabibighani sa sariling anyo ay tinungo ang pamangkib.

—Femy, bakit ba kahit sa harap ng ibang tulo'y nagsasalita ka ng kalapatsaganan, ha! Talata bang hindi ka na magbabago? —Nakapamayang si Tiya Isabel sa harap ng pamangkib nakasubob pa ng mukha sa mga unan.

—Nguni't si Femy ay hindi sumasagot. Mga luha na lamang ang itinutungo sa kanyang Tiyang. Nilapitan siya ng Tiya Isabel at hinawakan sa balikat.

—Hindi mo ako makukuha sa pagluha-luha? Talagang hindi na mauropong ang inyong kasal ni Don Rosaurong. Ngayong gabily nagkaussap uli

kami, at itinakda namin ang inyong kasal.

—Tiyang, huwag niyong ituloy ang inyong balaki! Ang salapi ni Don Rosaurong hindi niyong pakikinaabangan, pagka-ako'y hindi niya pakikinaabangan!

—Sasabihin mong ako'y artista, ngunin! ikaw'y kabila pa ng artista! Tuloy at walang mapagpipigil na sinuman sa kasal niyong ni Don Rosaurong Rivas! —At lumbas sa silid si Tiya Isabel.

ILANG ARAW ang nakaraan mula noon.

Isang lakpilisim, samantalang si Femy ay marahang humuhunihat na naramupol ng mga bulaklak sa halamanan ay isang makisipit na kotse ang pumasaok sa bakuran ng kaniyang halamanan, at isang makisipit na lalaki ang umibig. Ang lalaking yaon ay walang iba kundi si Don Rosaurong Rivas. Pagkatapos ng paghuni ng dalaga ay marahang pumalakap si Don Rosaurong kasabay ang ma-

hinang lawa at pagasalita.

—Femy, ang tinig mo'y walang inuwan sa ting ng isang serapang mula sa kalabakan. Ang lamlam ng taklipisim ay nagpapatngkad sa iyang kabanghan. Sino nga ba ang lalaking hindi mabibigang ng inyong karilant? —at si Don Rosaurong tumapik sa dalaga.

—A, kayo pala, Don Rosaurong. —ang sukli ni Femy na napakunot ang noo.

—Ako nga, magandang bulaklak ng halamangang ito. —ang matalinghang tugos ng asendero. —Salamat sa marikita na pagkatatong idinulot sa atin ng panahon, Femy. Binabati kita sa inyong magandang awit, at ako'y nagpapatngkad sa iyang harapan.

—Don Rosaurong, utang na loob, huwag kayong magbibigkis sa akin ng ganayang mea salita. Kung sa akala niyong magaganayak niyong ang aking puso sa ganayang parasan, sinasabi ko sa inyong ako'y nagkakaami.

—Femy, napakahamak ko

(Sundan sa pahina 24)

Napakagbitiw Na Si Femy Ng Masasakit Na Salita Kay Don Rosaurong; Sa Galit Ng Don Ay Nalantad Ang Masamang Hangarin Niyong Sa Dalaga; At Isang Gabi'y Tumakas Si Femy Upang Lumayo

ko lamang mula sa iloilit at k-tyo nga ay una kong dinalawa. Kumusta po kayo, Donya Isabel?

—Ay, hindi mo lamang nalalamang kung gaanong kunsunmision ang idinudulot sa akin ng kaibigan mong iyan. Magluhat nang mamatay si Reno ko ay wala nang sinawa iyan kundi magmakto. Hayan, tingnan mo ang mukha at daig pa ang Biyernes Santo.

—Ang lagay po'y hindi natin makakatkat sa madaling pambansang ang sugat ng kanyang dandamin.

—Ano bang madaling panahon ang sinasabi mo? Hindi ba't magpipitong buwan na usgoyong namamayapa si Reno? Ang sabihin mo'y sobra ang kaprisito ng batang iyan!

—E, kumusta po naman ang kanyang pag-aaral? Sa darating po bang pasukan ay hindi niyong siya pag-aaralin? Sa ngayon po naman yata ang kanyang karera, tila ibig po ni-

harap ko ang bagay na iyan. Kinanumuhian kong marinig ang pangalan ng matandang iyan. Kinanumuhian ko siya, nauunawan ba niyong?

—Tse, hindi ko na iyan kay Glory? Ba, akala mo yata'y tuod lamang ako sa bahay na ito. Hoy, huwag kang magpaparisa sa harap ng iyang kaibigan.

—Glory, —ang halang ni Femy sa kaibigan, — pagpapansiyahan mo ako. Saka na iyo mag-usap uli, —at ang dalaga'y tumalikod at nagtungo sa kanyang silid.

—E, Donya Isabel, dinaramdam ko po ang pangyayari. Ako po'y nagpapalakap na rin sa iyo. Gabi na...

Sumunod muna si Glory sa silid ng kanyang kaibigan na dinatand niyong nakasubob ang mukha sa mga unan at nagpapapanang.

—Femy, aslis na ako. Kalamayan mo ang iyang loob. Ako'y nakahandang tumulong

Subukin Ang Inyong Kaalaman

ni mrrm

- Ang Kaaba o ang Black Stone, ang pinakasagradong bagay para sa mga Musliman ay matatagpuan sa...

a. Medina	b. Mecca	k. Karachi
-----------	----------	------------
- Isa sa malalayang bayang ito ang hindi kabiling sa mga Moslem o Musliman...

a. Pakistan	b. Indiya	k. Indonesya
-------------	-----------	--------------
- Ayon sa batas ng mga Musliman, ang mga Musliman ng Mindanaw ay pinahihintulatang magkaroon ng...

c. 4 na asawa	b. 12 asawa	k. 2 dosenang asawa
---------------	-------------	---------------------
- Isa lamang sa mga ito ang hindi kilabot na tulisan o salarin...

a. Encallado	b. Kamlon	k. Jikirj
--------------	-----------	-----------
- Ang kanilang pagisaw ng "Jehad" ay nangangahulugang...

a. Purihin si Allah	b. Banal na Digma	k. Oras na upang magtiis
---------------------	-------------------	--------------------------
- Isa lamang sa mga sumusunod ang hindi lalawigan ng mga Musliman...

a. Sulu	b. Kotabato	k. Agusan
---------	-------------	-----------
- Naniniwala ang mga Musliman sa buhay, pagkamatay at sa...

a. isang Diyos	b. 3 Diyos	k. 2 Diyos
----------------	------------	------------
- Nasusulat sa wikang ito ang Karon, biblia ng mga Musliman...

a. Latin	b. Arabe	k. Hindu
----------	----------	----------
- Si Kamlon ay isang...

a. Truseg	b. Badjao	k. Samal
-----------	-----------	----------
- Isa sa mga hungangkahoy na ito ang hindi matatagpuan sa Jolo...

a. Simbilan	b. Huan	k. Durian
-------------	---------	-----------

MGA SAGOT

6	7	8	9	10
1	2	3	4	5

Perri ni WALT DISNEY

Salig sa katha
ni FELIX SALTEN
May-akda ng "BAMBI"

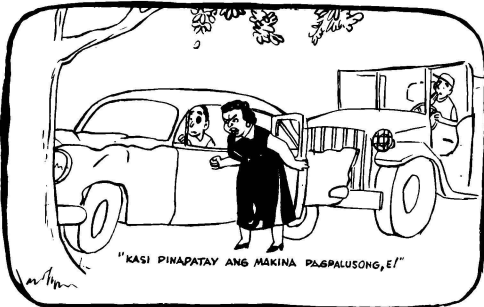

"MULA NANG MAGKAROON NG AUSTERITY AY INIPON NG BOSS ANG KANYANG UPOS PARA GANITIN NAMAN SA KUWAK PAGDATING NIYA SA BAHAY!"

"TAY, BUKSAN NA NATIN ANG ATING RADYO, MAMINA ANG PATUSTOG NILA NGAYON, E!"

"KASI PINAPATAY ANG MAKINA PAGPULUSONG, E!"

BUHAY-BUHAY

MINA NICANOR O'ESQUIVIA

"SABI NG MOMMY KO, HINDI RAM KINAKAIN 'YAN, E! BIMIHI DAW NYA 'YAN PARA PAMALO SA DADDY KO, E!"

Tipid ang PINOY

"ITO ANG AUSTERITY CUT, DEAR! BAGAY BA?"

— PARA SA KABABAIHAN —

ANG PINAKAMABABANG—HALAGA NGUNIT PINAKAHULI SA MODANG KULOT: 'SIPIT WAVE', ANG KULOT SA PANAMASITAN NG PINABABANG 'SIPIT NG KALAN.'

Karugtong

Ang makasaysay:

IPINAGDIN NIYA POKRA, TRINIBES SA ANAK NA SI RODOLFO NO NA TO NA ANG BAKAL SA DUNG... TING NA SI LUZ, NAGDIDUG NG HAPON ANG BINATA NANG DUMATING ANG DALAGA. PAHIL SA NAKALAPITAN LAN SYANG HAPENDINERO, NAGDUG SI RODOLFO NG MANGSAPANG BIRO, MANGSAPANG SI... NG HAPENDINERO, KINABUKASAN NAGDITUGLE DIN NG MEA HALAMAN ANG BINATA NANG TANGKAP NI LUZ NA HUMANGA SA KA... GANDAMAG LUZ NA NG MANGSAP NA "HAPENDINERO"...

BAKIT PO SEH... YORITA...?

E... IBIG LANG KITANG TANGKAP GANDALI TANGKAP SA...

BAKIT KA PUMASOK NA HAPENDINERO? SA PALA... SAY KO'Y NABI BANG SA TED ANG TRABAHONG DAN...

MEDYO NAPANGITI ANG BINATA...

E... PAPA NO HO... MAHAR NISAYON ANG TRABAHONG... MABUTI NA TO KAYSA WA... LABIS PANG... KAKITAPAN AT WASTAPANG LAMANG

HINAHANGGAN KITA PAMBIBIRA ANG MGA KATULAP MO?

NAPANGITI DIN ANG DALAGA...

E... MAIBA AKO, KAILAN DAN ANG TING NA MGA TITA TRINIBES?

MGA ISANG LINGGO IDAN LAIS HO SA P ALAM KIBAY?... SENYORO LANG NILA ANG HAPITRO NG SENYORO RODOLFO, NAGTURUN HONG MANGSAPANG SA BAKTO, AT HUNG HINDI MATUTUYO, E PINGONG MAG-AALBOROTO?

HA? BAKIT?

DALAGA NA PIRIHAN ANG DALAGA SA SININ... "HAPENDINERO" HINDI NA KUMIBRO AT NA PAPEP NANG MAGALAM... HAI NA NANGITIGI NANG ANE BINATA, BUHAT MOON, TUWING MASA NA LAMANGAN SI RODOLFO AU LUNA NA MANGALAMAN SI LUZ, MALAKAS ANG KABA NG HANAYANG DIBOIB SA DI MANGALAM... SAHNI...

ANG PAKSABARUN BAPU HO ANG SENYORO RODOLFO, E PAMBIBIRAY KAYSA ISANG ANAK, KAYA SINU BUNAY LUNA NG MGA SENYORA ANG KANTANG GUSTO BA, MASAMA HONG MAGALIT ANG SENYORO MANG... DABANG NG MGA KASABARUN, KAYA NANGI TRIST ANG MANG-SALAP?

Sinisinta Kita...

VER REVALD

SAMANTALA, KAPAG NAKIKITA NG BINATA ANG DALAGA AY KUNG BAKIT MANGSAPANG NA ISANG LUNA NA KALIGAYAN... KALAJ, AT ISANG MANGI PABULI... TAP... SULAP NA NANGI SYA KOG LUZ HABANG...

SINISINTA KITA... DI KA KUMIBRO... AKALA MO YA... TA... AKO'Y MAG BIBIRO...

HINDI MANGALAM ANG UMIBIG SI RODOLFO SA DALAGA AT ISANG HAPON, MALING PUNSA NA NG BINATA ANG KANING DUMATING SA PAMAMAGITAN NG ANIT...

HINDI MO LAMANG... NALAW... LAMAN O, GILIN... NA SA PUSO KO'Y... MAYROONG NAKA TANIM...

SADYANG SA AKIN KAYA NIYA IYON IPINA-RIRING?... ILANG ARAW NANG NAKAPANGITIN KONG KAKABABA ANG KAN... TANG NA KONG...?

TUPAK NG KUNG ANONG DAMAMIN, LUMAPIT ANG DALAGA...

MAHILING KANG MAANITI?... MAY PING... UMBULAN KA BA NG MGA ANITA MONG INAY?

E... MAY-ROON HO SENYORITA

SINO?

TANTANGAN NG BINATA ANG DALAGA AT...

KUNG SABHIN MO BA SA IYON, E... HINDI KAYO MABA... BAKIT, SENYORITA?

BAKIT AKO MAGABALI...

AGBUNTUNG-NINGNA ANG BINATA AT PAULING BUWALAN NG KAN... LAKIT NA TITIG ANG DALAGA...

HENGA DELAY... NANGI... NA ATA?

SAMANTALA, ANG DALAGANG UTUSAN AY LUNA NA...

PINGONG NA MANGA... MOO TAYONG MANGSAPANG TAGRO?

AKALAM MO? SA GUMANG KALUKIHAN NG SENYORO, E... MABUTI TUWA MGA MANGSAPANG...?

ANG INALALALA MO... PANGDITIG NG MGA SENYORA AT MAGKAKI... LA...HILA NA?

tatayusin

ANG ISASALAYSAY KO ay tunay na nangyari, bagama't hanggang ngayong oras hindi ko pa rin mapan- niwaan. Ang pangyayaring iyon, sa ganang akin ay isang malaking himala na nagligtas sa akin sa isang mabigat na pagkakasala. Nagpapasalamat ako sa Diyos at tinulungan Niya ako sa malubhang sandali na negdagan sa aking buhay.

Nag-aaral ako noon sa Maynila, at isa pa akong dalagang masa kasariwaan. Sa tulong ng aking inang siyang nagpapaka- sakit sa paghahanapbuhay sa probinsiya upang may maistus- to sa aking pag-aaral, ay hindi ako naging alangan o huli sa ibang mga kamag-aaral ko na mga may-kaya sa buhay. Tinatnaw ko ang pagpapaka- sakit ni Ina dahil sa aking, at ipinangako ko sa aking sarili na sisikapin kong siya'y ma-

paglingkurang pagsapit nang araw.

—Huwag kayong mag-alala. Inay... —ang wika ko pa noong minsang umiwi ako sa amin. —Makatatapos na ako ng hayusik! Kukuha ako ng Normal para madali-dali, at pagkallipas ng mga dalawang linggo, makatutulong na ako sa inyo...

Nguni't hindi natupad ang pangako kong iyon kay Inay. Ang naging dahilan ay si Celso.

Nakakilala ko si Celso sa isang "party" na dinaluhan namin ng aking mga kamag- aaral. Nangibig siya sa akin, at di ko napaglabanang siya'y ibigin din nang higit pa sa aking sarili. Naging napaka- mahal sa akin ni Celso. Wa- le siyang himling na di ko na- ipagkaloob hanggang sa du- mating ang araw na ako'y na- kalimot... at napagkatwala ko sa kanya ang mahalagang

biyas ng aking pagkadalaga.

Walang kamalay-malay ang aking ina sa nangyayari sa akin sa lungsod. At kung mala- loman niya, luluha siya at magdaramdam nang labis. Ka- yy isang araw na muli kaming magtagpo ni Celso ay hiningil kong kam'y! pakasal na. Ipi- nagtapat kong kallangan la- mang na bigyan na niya ako ng pangalan pagka't nagkaba- hy ang binhing ipinunla niya sa aking sinapupunan.

Hindi tumutol si Celso. —Kung iyan ang nais mo ay ma- susunod, mahal ko... —ang magiliw pang wika niya sa akin.

Subah'ti ako ay malinang. Iyon na ang naging wakas ng pag-ibigan namin ni Celso. Ang araw na iyon ang kahuli- bulhang pagkikita namin, sa- pagka't mula noon ay ganap na siyang naglabo. Aywan kung saan siya nagtungo, ngu- ni't saan man, nalalamang kong

siya'y tumakas upang iwasan ang panmaganat niya sa akin. Nang hindi ko na maikubli sa mga ng tao ang aking ka- lagayan ay tinubuan ako ng pagtapa-hiya. Tumigil na ako ng pag-aaral, bagaman hindi ko ipinabatid sa aking ina.

Nakipaniarahan ako sa ta- hanan ng isang kamag-aaral na naging matalik kong kabigang. Hindi ako lumalabas man la- mang ng bahay. Ang pagiging pagbigat ko lamang sa tahanan iyon ay inihingi ko ng pau- manhin.

—Palimos na ninyo sa akin ang mga araw na ito... —lu- muluhang wika ko sa kanila, isang araw na mapag-usapan namin ang aking malungkot na kinasapitan. —Pag naka- roos ako ay makababady din ako sa mga utang na loob ko sa inyo.

Hindi nagtagal buhat noon, nsumpungan ko sa lamang ang aking sarili na isa nang ina. At makalipas ang ilang araw na ako'y makapanganak, nagpaalam na ako sa mga ku- mandili sa akin sa pagdada- hling hahanapin ko ang ama ng

paalam. Tinungo ko ang isang ilang na pook sa may kabu- lang na upang isagawa ang aking balak. Itatapon ko ang aking anak. Sa gagawin kong iyon ay walang makakaalam. Hindi na ako babalik sa Maynila. Uwi! na ako sa amin sa pag- dadahilang hindi ko na kayang magpatuloy ng pag-aaral. At malilihim ang lahat.

Nakarating ako sa isang ma- layong ilang. Matapos kong matiyak na walang nakakikita sa akin ay tumalaga na akong isagawa ang aking balak.

Ihahagis ko na ang aking anak sa isang baging, nang may marinig akong mga im- pit na hikbi sa isang dakong hin- di kalayan. Naudiol ang aking gagawin, at nakita ko ang isang babang nakaluhod sa tabi ng isang punongkahoy at umiyyak na nakatingala sa langit. Sa kung ang himala ay sandaling malilim ko ang aking balak, at hapaapukant ko ng pansin ang babae. Hin- di ako nakatiis na di ko siya lalipitan dahil sa nakatawag- pansin niyang ayos at anyo. —Bakit ho kayo narito? At

ISANG

Pagtatapat ng

Naunawaan Niya Ang Kahalugan At Pinagsisihan Niya Ang Kanyang

aking anak. Hindi nila ako

naspigil, bagama't sinabing ma- natili na ako sa tahanan iyon.

Nguni't kaiba ang talagang naisip ko kaysa sa aking sina- bi. May masamang balak na buo na sa aking isipan. Pupun- ta ako sa malayo, doon sa isang pook na walang nakaki- kilala sa akin. At itatapon ko ang aking anak. Kailangang mawala ang anak kong iyon na siyang makasira sa aking karangalan sa habang panahon. Kailangang malihim kay Inay na ako'y isa nang "dalagang ina" upang buwag kong madu- lutan siya ng matinding sama- ng loob. Hangang sa mga oras na iyon, ang akala ng aking ina ay nag-aaral pa ako at nasa mabuting katayunan.

Nagtungo nga ako sa isang bayan sa Laguna. Ilang araw na nakipaniarahan ako sa isang matandang pag-asawahan na may maliit na kubo sa gitna ng bukid, at muli akong nag-

bakit kayo umiyyak? —ang naitanong ko.

—Ang aking anak. Ineng...

—lumuluhang sagot ng babae?

—Dinapik siya ng mga kawal sa biatnag na nais maghimag- sik laban sa pamahalaan. Hin- di ko alam kung ano ang nang- yari sa kanya. Naririto ako upang itaimin na itawag sa Diyos na tulungan niya ang aking anak...

Humikbi-hikbi ang babae at muling napatigala sa langit.

—Isipin ko lamang na baka sinasaktan ang kaisa-isa kong anak ng siyam na buwang di- nala-dala ko sa aking sinapu- punan ay halos maduring na ang aking puso! Guni-guni ko lamang na baka pinahihi- rapan ang anak kong bahagi ng aking dugo at laman, ay parang nagpatay ba ang aking dibdib! Kaya nga ako naririto... sapagka't nalala- man kong Siya lamang ang makauunawa sa akin at maka-

tutulong sa kaligtasan ng aking anak. Ang tutoyo'y mabait ang anak ko at wala siyang kasalanan...

Bagama't parang katakataka ang namamalas kong tagpo ay nanatag sa aking isip at damdamin ang mga tinuran ng babang iyon. Guni-gunihin lamang niya at isipin ang mga bagay na kanyang tinuran ay nagdurugo na ang kanyang puso at parang nagugulay ang kanyang dibdib! Samantalang ako... akong isa ring ina... ay naririto't siyang kusang kikitil sa buhay ng aking anak na siyam na buwan ding dinadala ko sa aking sinopupunan... at bahagi rin ng aking dugo at laman!

Himalang bislang nagliwanag ang aking isipan... at makaraan ang ilang sandali ay nasumpungan kong lumalalad na akong pabalik sa kabayuran — upang harapin ang katotohanan.

Kinabukasan, lulan na ako ng isang trak ng pabalik sa Maynila. Mananatili muna ako sa lansod nang mga ilang araw upang ayusin ang ilang hagay

Parang binayo ang aking dibdib. Ang larawang iyon ay siyam siya ng babang nakita ko sa kabuhatan na siyang nakapagpatago sa aking isip. Hinindi maarinat magkamali ang aking paninint. Iyon nga ang babang iyon!

Al kasabay ng pagpatak ng aking luha, naunawan ko ang nagapan na himala. Ang ina ng Diyos ay sandaling nagkatawag-taw upang ihiglas sa pagkakasala ang isang babang kalarawan Niya... at nagtanggap siya.

At noon ko napap-isip-isip ang binitiwang Niyang mga pangugusap. Ang sinabi Niyang pagdakilap sa kanyang Anak... na napagbintangan ng isang pagkakasalang hindi naman gt-nagawa... yaon ang kasaysayan yang sinapit ng Anak Niyang si Jesus.

Ng paghagulog ako nang pangnis at nabhihi ko nang yakop ang aking anak. Paulti-ult na inihingi ko ng kapawaran ang nagawa kong pagkakasala, at paulti-ult na ipinagpapalimat ko ang pagkakaligtas ko sa isang kaparus-

ESPANYOLA KARUGTONG

iyon. Gayong-gayon ang mukha ni Maestrong Tino.

May sakit siya, naisalob niya, bagamat makilalang ulit nang nasabi niya iyon sa sarili.

Sumulap siya sa kabilang kulambo.

Panatag na nakahiga si Maestrong Tino.

— Si Maestrong Tino, Angelito... — Natutulong siya, Tesang... ulit niya. — Magpapako ako ng isa upang masainin kayo.

Lumabas siya. Tinungo niya ang lutasan. Isang kaldero ang nakasalang sa tungkong kato. Namatayan ng gulong ang kaldero. Ginatungan niya iyon.

Dalawang mangkok ang sinailinan niya ng nag-uusapok na tsa, pagkukulong pagkukulo niyon. Una niyang dimahin si Teresa sapagkat naisaisip niyang natutulong si Maestrong Tino.

— Si Maestro, Angelito... — Umion ko muna, Tesang, amio.

Bumangon niya ang ulo ni Tesang. — Si, Tesang... umion ko... idinulot niya ang kutsara sa bibig ni Tesang.

Hindi niyon ibimuka ang bibig. Nakatig lamang sa kabilang kulambo. Napsusod siya kay Teresa. Matagal na hindi niya naisal ang kanyang paningin sa Matandang nakahiga. Tulad nang kanyang datnan. Noon lamang niya napuna na hindi nachihilik si Maestrong Tino, tulad kung natutulong iyon. Nagbabaling ang kanyang nag-uusapang paningin kay Tesang.

— Tesang... ? — Tumago si Teresa.

Sagad iyon, upang maunawaan ni Angelito.

(TUTULUY)

HIMALA

isang Ina kay B. R. Gadiz

Ng Naganap Na Mga Tagpo, Masamang Naging Balak

tungkol sa natigil kong pag-aaral, at pagkatapos ay uwi ne ako sa amin. Ipagtatapat ko na sa aking ina ang lahat. Ako'y anak din niya... at kabahabagan pa niya ako sa aking sinapit. Patatawain din niya ako kaipala sa nagawa kong pagkakasala, pagka't ako'y tao lamang na ininask sa pagkakasala. Pagkalipas ng ilang panahon, ipagpapatuloy ko ang aking pag-aaral upang matupad ang pangako ko kay Inay na tutulungan ko rin siya balang araw.

Nang dumating ako sa Maynila ay dumaan ako sa simbahan ng Quiapo. Mananalangin ako sa Diyos at ihinihi ko ng tawad ang masama kong binalak sa aking anak.

Nakaluhod na ako sa harap ng altar ng simbahan, nang mapagpaskuan ko ng tingin ang larawan ng isang babae sa dakong tagiliran ng altar — larawan ng Mahal na Birhen.

hang siyak na tatanggapin ko kung natuloy ang aking balak.

May apat na taon na ang nakakilipas buhat noon. Naganay ay malaki na ang aking anak, si Nene. Nakatapos na rin ako ng pag-aaral at may trabaho na ako sa isang bahay-kalakal. Natupad ko na rin ang pangako ko kay Inay na tutulungan ko siya sa pagkikibahag sa buhay.

Sa kabila ng lahat ay maligaya na kami ng namumuhay. Ang nasigang aliw ng aming munting tahanan ay si Nene, na ngayoy nasa kalikutan at katabilhan. Naimot ko na si Celso, at kung paminsan-minsan mang sumasagi rin siya sa aking alaala ay wala ako ng nadaramang bahagya mga araw, sama ng loob.

Maliitaya na nga kami ng mag-iina... salamat sa isang himala ng langit na ihiniyaya sa amin ng Diyos! * * *

May Katuwiran Ang Mga Magigiliw Sa Mga Tanging Sigarilyong Ito

ANGAW na humihitiit ng mga sigarilyong BATAAN MATAMIS, BATAAN HEBRA, at BALINTAWAK REGALIZ ay banga ng mabuti at mabangong tabako na ginagamit sa mga ito.

BATAAN
MATAMIS
BATAAN
HEBRA
BALINTAWAK
REGALIZ

BATAAN CIGAR & CIGARETTE FACTORY, INC.
650 M. de BINONDO, MANILA TEL. 2-9915

So ngiting liyan ni Leroy (Kaliva) ay walang p... babae ang kanyang kaharap... at siya'y labis na humahangal Sa ibaba ay makikita sina Leroy at Charito samantalang naliligo sa isang "swimming pool." Nabalita noong una na umibig si Leroy kay Charito. Tutoo nga kaya?

ni
**ANTONIO
ABLAZA**

"LS":

Tatak ng Isang Artista ng LVN

Sa Maraming Pagkakataon Ay Napatunayan Ni "LS" Ang Kanyang Pagiging "Sikat"

ANG "LS" ay mga unang titik ng pangalan ng isang "sikat" na artista ng LVN — si Leroy Salvador. Iyan din ang tatak ng artistang iyo, ayon sa marami niyang tagahanga at kaibigan. Ang ibig sabihin: "Laging Sikat."

Ikimapi kay Leroy ang tatak na iyan sapagkat siya'y laging sikat saan man siya pumaroon. Katunayan ay pinagkakaguluhan siya ng kanyang mga tagahanga kapag naanyayaban siya sa mga kapistahan, sayawan, binoyan, kasalan at iba pang mga pagtitipon.

Maging sa loob ng kanilang estudyo, si Leroy ay madalas ding maging bida sa mga kuwentuhan — at mangyari pang laging "sikat" din siya, lalo't kung ang ikilukwento niya'y tungkol sa mga babae.

Anupa't si Leroy ay lagi nang sikat sa maraming pagkakataon, kaya ang "LS" ay siyang itinatak sa kanya ng marami.

Maraming mababanggit na katunayan sa pagiging laging sikat ni Leroy Salvador.

Minsang nagling konsorte siya sa isang Santakrusas sa Kalye Bambang ay higit pa ay isang pinagkakaguluhan ng mga nanood kaya sa magagandang sugal at Santa Elena. At may nakatutuhan pang mangyari. Nag ngardaan ang prusiyon sa mga panulukan ng Kalye Sola sa Bambang ay naghumangong ang pakikipan ng mga tao. Pansay ang ngiti at yukod na Santa Elena sa pag-aakal siya ng mga pag-uukulan. Nguni nang maglisawan ang karamihan ng "Mabuhay si

Leroy" ay saka lamang nagkalahalan. At medyo namula pa ang Santa Elena.

Sa isa namang sayawang kuwaga ng isang timpalakagadahan ay naanyayaban at Leroy. Nagkaroon ng palatuntunan, at panawala't dili, si Leroy ay isa sa mga naging gantimpala ng halal na "Reyna." Nang ipatayag ang pagtatagumpay ng halal na "Reyna" ng timpalakagadahan ayon at sabihin ng mga hurado kung sino ang nais maging kapareha ng dalaga bilang bahagi ng mga tinamong gantimpala, si Leroy ang pinili. At sumukat din nang husto si Leroy, sapagkat maganda at sikat ang kanyang kapareha sa buong magdamag na yon.

Isang araw na mag-"swimming" sina Leroy sa La Mesa Dam ay sikat na sikat din siya. Pinaglalantanan siya ng mga dalagang karamiha'y mga tagahanga niya sa puting-ibabig. Hindi lamang hiningan siya "autograph" kundi ipinagalo sa siyang pilip na pagkain. Napipagkawatuhan sa kanya ang iba, at ang iba'y napatunayan sa kanya ng panglooy. At mangyari pang bukod sa kanya ay nagtamasa siya ng listasyang mga sandali.

Anupa nga't ang pagiging sikat ni Leroy ay napatunayan sa iba-ibang pagkakataon. At hindi lamang sa mga dalaga siya laging sikat kundi maging sa mga lalaki man. Katunayan, sa tawing magkarerana siya sa ipodromo ng San Lazaro sa Santa Ana ay may kabuntod siyang mga kakkilala't kaibigan. At marami siyang karentito, ang wika nga, sa ka-

rehanan na Karamiha'y mga hinete at mayari ng mga kabayong pangarera, sapagkat si Lou Salvador, ang ama ni Leroy, ay may mga kabayo ring pangarera.

Nguni't hindi sa pagiging mayari rin nila ng mga kabayo ang ikimpagiging sikat ni Leroy sa karerahan. Ang tuoto'y "bukas ang palad" niya sa mga kasama at kaibigan. Madalas siyang madilihisya-han ng mga iyon kapag nabubusan ng pulunan, at maluwag naman sa loob kung siya'y magbigay. Kapag naanao siya sa "daily double" o sa "tlave" ay halos wala ring naititira sa kapapamalo. Ipinagmamandeyer pa niya ang iba sa malalakip na restaurant at ang iba'y iginudyatam niya sa "nigh club." Kaya ubos din ang kanyang pananun. Dahil diyari, kaya naman lagi ngang sikat si Leroy sa karerahan, sa mga restaurant at sa mga pangbigay babay-alawan.

Ang pagka-galante ni Leroy, no siyang dahilan ng pagiging laging sikat niya sa maraming pagkakataon, ay hindi na nilaminsang napatunayan. Kapag may kasama/siyang mga babae sa ano mang lakaran o pasyon, pinhong ubos ang pera niya sa bulsa kahit na matalag bagong suweldo sila. Kapag nababarkada naman siya sa kanyang mga kaibigan, siguradong said din ang laman ng kanyang pitaka pag-uwi niya ng bahay. At hindi siya masusubukan ng kahit sinong kasamahan kung pera rin lamang ang pag-uusapan. Kahit na ipanapuntang niya, o ihingi sa

kanyang amang galante ring de-primera, ay hindi napapabiliya ang sinumang lumapit sa kanya, lalo't kung salalanan niyang may kompromiso. Dahil naman diyari kung kaya laging sikat nga si Leroy at lumalabas na "bida" sa maraming pagkakataon.

Subalit' kung minsan, may nagyayari rin namang "malungkit na parte" sa pagiging galante ni Leroy. Katulad noong minsang bumale siya ng osetna pesa kay Donya Siyang upuan ista sa isang kahayong "lisingiguro" ng isang kabigang hinete. Sabdo noon at katapos na isang tag' isa nilang siyuring nang mgitngton siya sa karerahan sa San Lazaro. Hinahabol niya ang ikatlong karera na talakbuhang kabayong si "Tabonan." Papatok na siya sa karerahan nang masalubong niya ang kabigang si Gener. Plit na niyaya siyang uminon ng serbesa pagkat' "birthday" daw ang araw na yon. Sapagkat' mga isang oras pa bago tumakbo ang pupustahang kabayo ni Leroy, nagbigay siya sa kaibigan.

Sa restaurang napasukan nila ay nakatagpo niya Leroy ang iba pang mga kaibigan ni Gener na ang ilan ay mga kakkilala rin ni Leroy. At sabihin pa, nagkasama-sama na sila sa pag-iinum. Nagkasarapan ang pangkat at ibig man ni Leroy na umalis pa sa hindi niya matawa. Hanggang sa nang dakong lili, nang maubusan ng pera ang naganyang kaibigan, ay siya ng ang "tumaya" sa gustos. At bang

nagtayan, tres beinte na lamang ang laman ng bulsa ni Leroy, sapagkat' bukod sa mga alak na "statedise" na inorder niya ay natuloy na sa panganghalian ang kanilang inuman.

Kaya nang tumakbo ang kabayong "Tabonan" ay wala nang ipusta si Leroy. At parang sinadya ng pagkakataon ay nansalo ang kabayo at malaki pa ang ibinigay na "dibidendo."

Nwlatan si Leroy ng mahigang na limandaing pisog nang araw na iyon dahil sa pakikipan sa paggalante sa mga kabigang iyon ang "malungkit na parte." Nguni't nagkagayon man, mayari rin ang umuwi si Leroy. Sapagkat' bukod sa "sikat" na naman siya sa pagmamagandang-loob sa mga kaibigan, minsan pa niyang napatunayan sa mga iyon na siya'y hindi masusubukan kung kuwarta rin lamang ang pag-uusapan.

Sa pagiging artista ni Leroy ay masasabi ring lagi siyang sikat. Sapagkat' hindi lamang marami siyang tagahanga kundi, nagiging "hit" at kumikita ang karamihan sa nilalabasang niyang mga pelikula. Naparera na siya sa maraming sikat na bituing tulad nina Nida Blanca at Charito Sola. At ang kanyang pagkakaganap sa tinupad niyang mga papel ay pawing tagumpay. Ngayon, at Leroy ay isa sa mga pambatong bituing ng LVN Pictures na nakitadkang lumabas sa maraming pang pelikula.

Ayon kay Leroy, ang karamihan sa kanyang utali ay in-

sa karera? Ano! pinanimihansa ang paghahari ng marang diyhan na manalo lamang, kahit na ang paharap ay ang bayang bumuhay sa larong ito.

Kung kikilos lamang nang tumapak ang mga kinaukulan ng masasawata ang marumitng kagagawan sa katerahan at kapalay' uunti na o matalakot na ang marang riyas sa paglikha-likha ng mga kombinasyon at iba pang katiwalian sa karera. Ngunit! babang ang ating komisyon ay magkakaroon ng malambot-na-puso sa pagpapataup ng batas laban sa mga "buwaya" sa karera, ang nalalagit

na pagkamatay ng LARONG ITO NG MGA HARI ay hindi maiiwasan. At kung dumating na ang araw na iyan, ay matuturot ang mga dapat siha!

Ang mga kabayong pangorera ngayon ay unanalo, hindi sa lakas ng kanilang sarili kundi sa lakas at kagagawan ng mga "utak" ng maraming "buwaya" sa karera. Ito lamang ang dapat lapatan ng "lunas" ng ating komisyon. Ito makikitla nilang tung magagamot ito ay manungmbalik ang dating araw ng mga kabayong gaya ng H A D J I, H A S S A N, ELACK BE A U T Y, V E N E T T A, R E D

BEAUTY, UKKO, at iba pang kabayong tunay na luningning ng LARO NG MGA HARI. Ang mga kabayo noong araw ay nassisipanol sa pamamagitan ng tunay nilang lakas at kakayahang ng meo hinete at di ng lakas ng jlang "buwaya" na siyang gumagawa ng "hukay" na paglilibingan ng magandang kinabukasan ng larong ito.

Isa pang bagong JUAN T. SORDAN ang kailangan natin upang manumbalik ang kaningningan ng mga araw ng LARO NG MGA HARI na kasama niyang yuma.

Sa pamamagitan ng pagtutulan ng lahat, lalo na ng ating komisyon, umaasa pa rin kaming ang lahat ng kaluwaltang iyon ay masabali. Buhay pa naman ang ating mga ALBA, ALEJANDRIA, ISLAO, MOMOY, PINONG, FLORENTINO, NICOLAS SORDAN at iba pang matandang hinete na siyang inasahang gagawa ng mga lukhang sa muling ikabubuti at ikawag ng larong ito.

Opo, isa pang tulad ng yumaong JUAN T. SORDAN ang kailangan upang manumbalik ang kalinisan at kaningningan ng LARO NG MGA HARI! *

nana niya sa kanyang amang si Lou Salvador. Si Lou ay kilala rin sa pagiging galante at sa kabutihang maksima sa mga kaibigan noon pa mang kabataan niya. At si Lou ay sikat din sa "babang" bagay, gaya halimbawa sa pagiging direktor sa mga "stage show," sa pagiging artista sa pelikula at sa tanghalan, sa pagiging direktor sa puting-tabing, at sa . . . mga babang.

—Ang hindi ko lamang minana sa Papa ay ang pagiging palikero! —nangingingit wika ni Leroy, na aywan kung tuos.

Sina Leroy ay maraming magkapatid na ang karamihan'y mga artista rin sa pelikula at sa tanghalan. Kabilang na mga kapatid niya ay sina Chona, Lou, Jr., Bing, Bobby

at Lucy. Ang apat na una ay pawang mga artista rin sa puting-tabing.

Tungkol sa babaging lubos na kinabuhangan ng loob ni Leroy, wala pang tiyakang masabi ang kanyang mga kaibigan. Sa kabila ng pagiging magiluy niya at malapit sa mga dalaga ay walang makapagsabi kung may isa nang nais niyang paghaadong ng kanyang pangalan. Ngunit ayon sa baitang kumula noong una na buhat na rin sa estudio ng LVN, "masama ang tama" ni Leroy sa isang kasamang bituin — si Charlo Solis. Ang hindi lamang malaman ay kung tuos, at kung tutoo man ay kung "nakapagpat" na ang binata, at kung sagaling nakapagpat na ay kung ano namang ang "kinahinatnan."

Nang tanungin si Leroy tungkol sa bagay na iyan, ganito ang kanyang sagot: —Ewan ko. Iya'y katangung personal at ayaw kong sagutin sa imo nang tiyakan. Ngunit ang masasabi ko, si Charloty kasiya-siyang makatambal sa pelikula. Isa rin siyang kaha-nabanga at kaibig-ibig na babaging karapadapat makatambal sa tunay na buhay ng sinumang lalaki!

Matalinghaga ang sagot na iyan ni Leroy na may malawak at malalim na kahulugan. Kung ano ay siya lamang ang nakababati.

Samantala, patuloy na tagatlayin ni Leroy ang tatak na "LS" — ang mga unang titik ng pangalan niyang Leroy Salvador at ng iyang sikat na taguri sa kanya ng marami.

Ang Alamat ng Bulkang Mayon KARUGTONG

ang banakoy ni Magayon ay ipinilbing ng kanyang namimihatang ama sa mga tabing dapat na kasama ang lahat ng kanyang mga alabas. Kabilang na rin dito ang mga regalo ni Kawen sa dalaga.

Nang dumondong na araw ay isang di pangkaraningang bagay ang ngaganap. Isang bundok-bundokang ang unti unting lumitaw at nagkubagig mula sa pook na kinabuhangan ng banakoy ni Magayon. At nang sapitin ang taldang taas ay yumanig ang lupa at sumambulat ang malakas na putok. Naghambal ang mga tao at nang magdudungaw sa binatana ay natanaw nila ang isang mataas na bundok na wala naman doon nang siyundang araw. Ang nababing bundok ay nukululawa ng apoy at nagbehagang mga bato, samantalang sa itaas niyon ay nakapaligid ang makapal at mailim na ulap.

Dala ni malaking takot, ang mga tao ay nagsisipitangon sa maruruntong na matatanda sa kanilang pook tungkol sa kahulugan ng kanilang nasuksihin. Ipinalibutan sa kamla ng mga linya na ang mailim, na ulap ay espiritu ni Kawen na nagsipilit na hawin kay Magayon ang mga alabas na kanyang sinagay. Ang espiritu namang ni Magayon ay espiloting nagtatagay kay Kawen sa pamamagitan ng paghahagis ng mga bato at apoy sa kanyang mukha.

Hindi na naglululwat na nasasabi iyon ng matatandang pagpatnungan ay huzlong nawala ang mailim na ulap at napawi rin ang pobertura ng apoy ng bundok. Ang matatanda sa parinang ng mga mamamayan ay isang napaka-sindi ng bulkan na mga matatanda at mala-bulak na ulap ay nakapaligid sa ita-otok. Sinulid ni matatanda na ang mampuputing ulap ang espiritu ni Tsum-poy na ukulalane magtagay kay Magayon sa pamamagitan ng pagtatagay sa masamang espiritu ni Kawen.

Ngayon, sa tuwing pupukot ang Bulkang Mayon, naniniwala ang ilang tagabibilal na ang masamang espiritu ni Kawen ay masabali. Ngunit si Magayon ay nagsasabi sa kanya kaya naglululwa ng apoy pook at nagbehagang mga bato. *

Idinudulot -- sa mabubuting pook!

PINKANGKABING MAY-LIRING RUM SA PILIPINAS!
TANQUERAY DISTILLERY, INC.
348 Tandang Sora
ELIZALDE & CO., INC.
Gen. Managers

May "di-kanais-nais" na nangyari kay Lita Gutierrez dahil sa pagganap niya ng pangunang papel sa pelikulang *Alembong* ng LVN. M'dalas ngayong tagawin si Lita nang "Alembong" kahit saan siya maparoon. Ang karamihan sa tumatagaw sa kanya ng ganyan ay mga bata at mapanukong kabintanaan.

Bagama't masakit sa pandinig ay hindi naman nagagalit si Lita. Nangitngit lamang siya. Alam niyang natutuwa lamang marahil ang marami na tagawin siya ng gayon, na hindi naman sa pagkaba-bac niya iniuukol kundi sa papel na ginagampanan niya sa ginagawa niyang pelikula.

Sa Alembong ay mapapanood si Lita bilang isang dalagang kaakit-akit na kadalasya "aale-alembong"

iln pang miyembro ng sa-nahin. Iba't ibang bagay ang paksa ng usapan habang masayang nag-inu-man ng serbisa. Tinalakay nina Vic at Direktor Gallardo ang ilang mahahalagang problema ng pelikulang *Tagalog, gayundin ang mga kababang na dapat ga-win sa lalo pang ikauun-lad nito. Nagpapalitan sila ng kurukuro habang nakikitng ang mga kaharap. Walang-ani-ano, isang perdydista ang lumapit. Ipinakilala iyon ni Mario kay Direktor Gallardo. — Ikinagagalak kong makilala kayo, Direktor, — sabi ng ipinakilala.*

Nomula si Direktor Gallardo. — Utang na loob, — nakangitngit anyuc sa bangong kakilala. — Ayaw kong tatawagin mo ako nang "direktor," hane? Chat na lamang ang itawag

pinagsabihan. Masayang nakipag-inuman na sa amit. At patuloy ang usapan... Iba-ibang paksa... hanggang sa nauwi sa "kakang-gata" ng ano mang huntahan — babae!

Isang bagay ang napan-sin namin sa pagkakatontong yon. Si Chat ay isang direktor na mapatlagang ay loob sa sinuman, mapakumbaba at magilit sa lahat. Iyan ang isa sa mga dahilan kung kaya pala marami siyang kabibigan at tagahanga, bukod sa kanyang pagiging isang batikang direktor.

—oO—

Si Gloria Romero ay hirap na hirap ngayon sa pagsasanay ng isang papel na gagampanan niya sa pe-ginakilala. Nag-aaral siya nang di pagkurap sa loob ng ilang minuto. Kaya mali-

Sina Mai Yui-Wah, Shek Ying at Ting Ning, mga bagong tuklas na binibing ng Hongkong na kalalaga lamang sa isang kontrato sa Shaw Bros. Productions. Masdan lamang niinyo ang kanilang kaakit-akit na anyol

ibat ibang kulay sa puting tabing

Tila kepuwa nagayuna ng isa't isa sina Barbara Perez at Tony Marzan sa lagpong ilang kula sa "PUTING GATA" ng Samasulita. Sa pelikulang ito'y kasamang itinampok sina Dolphy, Marlene Dauden at Carlos Salazar, sa direksiyon ni Jose de Villa.

sa lalaking "panginoon" ng kanyang puso.

—oO—

Bidang-bida si Direktor Cesar Gallardo sa isang masayang huntahan pagkatapos ng nakarang pu-long ng FAMAS na gina-nap sa Central Hotel noong isang Huwebes ng gabí.

Kcharap niya sa paligid ng isang mesa kami nina Vic Generoso (pangulo) ng FAMAS), Fred Muñez (kathim), Amado Cortez, Mario Mijares Lopez at

mo sa akin.

—Ngunit...

—A, basta tagawin mo ako ng "Chat." Pag itina-wag mo ako ng "Direktor" kahit saan tayo magkita ay hindi kita sasagutin! —At magilitu na inabangyan ni Chat ang kausap, pinaupo sa karangit at bininyang ng isang boteng serbisa. — Tinigan mo ako, hindi na kita tinatawag nang "mis-ter" kahit na ngayon lang tayo nagkakilala. Palagay na agad ako sa tyo... Hindi na sumagot ang

mit na naluluha tuloy siya sa pananakit ng mata.

Nagsasanay si Gloria nang di pagkurap sapagka't iyan ang isa sa mahi-hirap na ginagampanan niya sa *Beloved* na ping-atambalan nila ni Ric Rodrigo. Si Gloria ay isang dalagang bulag sa pelikulang ito, na bagama't la-ging nakadilat nang di-ku-mukurap ay wala namang ilaw ang mga paningin.

—oO—

"Ang Pilipinas ay isang kasitasyang bayan, at ang

mga Pilipino'y lubhang kepturi-puri. Hinahangad kong muling makabalik sa Pilipinas..." ang sabi ni John Agar, artistang Amerikano, bago tumalak na puzuri sa *Estados Unidos*.

Si John ay tumugod ng isa sa mga pangunang papel sa *The Day of the Trumpet* ng C. H. Santiago Film Organization, at ang pahayag niya bago umalis ay nagmumula sa kanyang puso. *Katunayan*, nang bigkasin niya iyon ay pi-nangangiliran siya ng luha, bagay na nakaangit ng damdamin ng mga naghatid sa kanya sa paliparan.

—oO—

Marami ang mapapakunot-noo kapag nalamang si Mario Montenegro ay nagsasatin-edyer ngayon. Malimit siyang makitang kaumpok ng kabatayang artista ng LVN at nakiki-

pagbiruan, nakikipagtuk-suhan, nakikipagharutan. Malimit din siyang makasema sa lakaran at pasyonan ng mga tin-edyer, tu-lad nang magpiknik sila sa Lubaw, Pampana, kamakailan na kasama ni Direktor Natoy Katindig at ng ilang artista ng LVN. Sa piknikang iyon ay si Mario ang higit pang nang-ing maharot at masaya keya sa mga kasamang sina Hector Reyes, Choni Sandoval at iba pang pa-wang mga tin-edyer.

Nang pabirong tanungin ni Della kung bakit ita "nbgumunrang kamatis" si Mario, ay ito ang kanyang sagot: —Nakikibagay lamang tayo. Isa pa'y nais kong madama uli ang masilang damdamin ng mga kabataan na nagdaan din sa aking buhay. Ang pagkukunwaring isa kang

Si Edna Lue ng Premiere, sa isang anyong kabibig. Nabaliang isang artistang kasamahan niya sa estudio ang nangingibig kay Edna. Tutoo nga kaya?

Napapamang sina Armando Gayena, Luisa Montesa at Val Castelo sa wari'y tumitil na eskela ni Mida Blanca na may kung anong naiisip. It'y sa "KASTILALOY" ng LVN na pinamamahalaan ni F. H. Constantino.

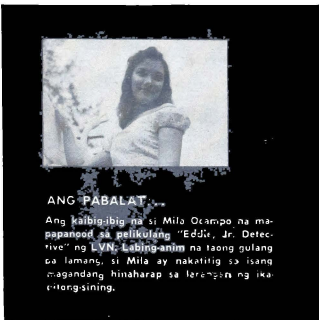
tin, edyer ay may naidudulo na kasiyahan sa isang tao kahit na pansamantala lamang.

—O—
Si Elvira Reyes ay isa sa pinakababang artista sa kasalukuyan. Panay ang paghaharap niya sa "gumiling na kamera" at ang pagpasanay ng ginagampanan niyang mga papel.

Iisa ang tinutupad na papel ni Elvira sa kasalukuyan — papel ng ina. Ngunit kinakailangang magtrabaho siya nang husto at dibidyon sa pagkat'iba-ibang katauhan ng isang ina ang kanyang ginagampanan. Tumututap siya ng papel ng isang inang apipahon, mapagmahal sa mga anak, huwaran... at kung mins'y mataras at salbahe. Dahil diyen, kinakailangang sa-

mayn niya ang sarili sa iba-ibang ayos, anyo at kilos upang maging makatotohanan ang kanyang mga pagganap. At hindi naman bigo si Elvira. Tagumpay ang mga ginagampanan niyang papel ng ina sa mga pelikulang nilalabas na niya.

Sa kasalukuyan, si Elvira Reyes ang itinuturing na ina ng marangit artista ng Premiere. Ngunit iya'y sa pelikula lamang naman. Sa tunay na buhay, si Elvira ay isa pa ring kaibig-ibig at magandang bobang makatawan ng paghanga ng kalakalihan, lalo't kung siya'y makikita ngagsisiyapng sa Escolta na nakapustura at nakasot ng beditang habab sa katawan. —Iyon ba si Mila Elvira? —walang pagagalang masasambit ng marami.

ANG PABALAT

Ang kalibigbig na si Mila Ocampo na mapapanood sa pelikulang "Eddie, Jr. Detective" ng LVN. Labing-anim na taon gulang sa lamang, si Mila ay nakatitig sa isang magandang hinaharap sa lereping ng ika-tingroting.

... Sa **RADYO** at **TV** ni gregorio r. florencio

"EDDIE, JUNIOR DETECTIVE"

KAMAKAILAN ay napasok kami sa control booth ng DZRH. Tatlong lalaki ang dinatnan namin doon, ngunit sa tatlong iyon ay parang walang dumating. Magsar'y abala silang lahat. Ang isa'y kumpas nang kumpas, senyas nang senyas. Isang basa sa kaharap na script, isang kumpas, isang senyas. Ang pangalawa naman ay may mga ear-phone sa tainga at panay ang pihit sa mga kaharap na buton. Ang pangatlo'y nakaharap sa isang turntable, mga labinlimang plaka at ilang script. Matapos na malinagan ang mga isang script, mabilis niyang nappihit ang mga buton ng turntable at nappagpalit-palit ang mga labinlimang plaka.

Eddie

Samantala, sa kabila ng salamin ng booth ay natanawan at naririnig namin ang tinig ng ilang lalaking di maikakailang gumaganap sa isang dula. (Hindi "on the air" ang istudyong iyon.)

Ang napaakutan namin ay ang pagre-recording ng "Eddie, Junior Detective" para sa Linggong Ito. Ang kumpas nang kumpas ay si Mervyn Samson na siyang direktor ng nasabing drama. At ang mabilis na nappalit-palit ng plaka ay walang iba kundi si Fernando Fernandez, ang tagapaglapat ng mga isinaplakang sound-effects sa "Eddie..."

Naging kapansin-pansin para sa amln ang kabilisan ni Fernando Fernandez sa kanvang gawain. Nang makatapos sila ay ito ang napag-alaman

namin kay Fernando Fernandez: may sampung taon na siya sa radyo; siya ang direktor nang "Uliang Angel" at sa mga larawang nakita namin sa file ng MBC-PBC ay nalaman namin gumaganap pa rin rin siya sa ilan sa malalaking programa ng nasabing istasyon gaya ng "Ate Barbara" at "Mr. & Mrs."

Ang gumaganap ng "Eddie" sa radyo ay si Eddie Claudio na isang estudyante ng FEU.

F. Fernandez

ANG DAMI-DAMI-DAMI...

MABIBIHIRA na ang dami ng mga tagahanga ni Jo San Diego ng DZMY. Pinilit sana naming tiyakin ang bilang ngunit ito lang ang sinabi ni Jo: dalawang Jo San Diego Fans Club sa Hongkong, may fans club din siya sa Hawaii, sa Baguio, sa Bulakan, sa Kalapan, Mindoro, sa College, Laguna; at sa Maynila. Sa Maynila ay mayroon pa siyang sinabing pinaka junior chapter ng Jo San Diego Fans Club na nasa isang tanyag na unibersidad sa Lunsod. Ang chapter na ito, ayon sa kanya, ay binubuo ng mga batang tagahanga niya.

Jo

Ayon kay Jo napapakilangang siya ng mga tagahanga niya sa ibang bansa sa pamamagitan ng tape recording ng kanyang dalutnunan. Ang nabanggit niyang nagti-tape record ng kanyang palafununan ay ang mga tagahanga niya sa Sangley Point. May fans club pa rin si Jo sa Clark Field.

Noong nakaraang Pasko ay gumawa ng isang proyektong ang mea tagahanga ni Jo sa Maynila. Gumawa sila ng mga manika, baro at iba't ibang latuan at bumili rin sila ng mga kende at iba't ibang pang-agnelo na ibinigay nila sa Hospicio de San Jose. Taun-taun ay isinasagawa nila ang ganitong hakbangin.

"This I Like", "Meet the Day", "My Old Time Favorites", "Mid-afternoon Serenade", "Vengan Las Maracas" at "Platter-Parade" ang mga palatuntunan ni Jo sa kasalukuyan.

"TOPIC": TELEPONO

NAKAUSAP namin si Rudy Munsayat sa tanggapan ng Promotions ng CBN.

Kumusta ang mga tagahanga mo. —bungad namin sa kanya. (Natatandaan pa kasi namin kung pano siya naaabala noong mga nakaraang araw sa tawag sa kanya sa telepono ng kanyang mga tagahanga.)

Hindi namin natandaan ang isinagot ni Rudy; pero nadako sa paggamit ng telepono ang usapan. "Nang huling magmiting kami rito, telepono ang topic," anyia. May austeriy rin 'ala sila sa paggamit ng telepono.

Rudy

"Ang'ng masasabi mo, tungkol d'yan", naitanong namin kaagad na ang nasa isip namin ay ang mga "tumatawag" sa kanya.

Bigla rin ang sagot ni Rudy: "Wala, Wala akong reklamo!"

Shirley Gorospe
ng Premiere Productions

